

Broszura z serii „PFC3”

Poradniki Fundacji Consilium na rzecz trzeciego sektora

Możliwości pozyskiwania środków publicznych przez organizacje pozarządowe

Spis treści

Wstęp	3
1. Projekt – podstawowe zasady projektowania.....	4
2. Od projektu do wniosku o dofinansowanie – jak skutecznie aplikować o środki publiczne	7
3. Fundusze europejskie – gdzie ich szukać?.....	11
4. Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013	14
4.1. Szczegółowe informacje na temat Działań, w ramach, których organizacje pozarządowe mogą się ubiegać o środki w ramach MRPO	18
5. Program Operacyjny Kapitał Ludzki.....	21
6. Ogólnopolskie, sektorowe Programy Operacyjne.....	35
7. Fundusze dostępne na poziomie unijnym	37
8. Fundusze zagraniczne	39
8.1 Fundusz Wyszehradzki	39
8.2 Szwajcarsko-Polski Program Współpracy – Grant Blokowy dla Organizacji Pozarządowych	40
9. Fundusze krajowe – publiczne	43
9.1 Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich	43
9.2 Samorządy jako partnerzy organizacji pozarządowych.....	45
10. Prywatne źródła finansowania organizacji pozarządowych	46
11. Źródła	48

Wstęp

Przedmiotowe opracowanie zostało wydane jako jedna z broszur informacyjnych z serii „PFC3” rozpowszechnianych przez Fundację Rozwoju Przedsiębiorczości „Consilium” w formie elektronicznej (e-book). Niniejsza seria adresowana jest do członków organizacji pozarządowych. Przedmiotem publikacji jest próba przybliżenia tematyki związanej z jedną z podstawowych form działalności organizacji pozarządowych, jaką jest realizacja projektów z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania.

Podstawowym problemem, z jakim borykają się najczęściej organizacje pozarządowe jest poszukiwanie środków finansowych na realizację swoich inicjatyw i pomysłów. W związku z powyższym, przedmiotowe opracowanie jest krótkim przewodnikiem po dostępnych aktualnie zewnętrznych źródłach finansowania, zarówno zagranicznych jak również krajowych.

W pierwszej części broszury dokonano krótkiej analizy czynników o priorytetowym znaczeniu w procesie projektowania. Dobrze przygotowany projekt jest, bowiem podstawą sukcesu w dążeniu do rozwoju organizacji i pozyskiwania środków finansowych na prowadzenie nowych przedsięwzięć. W związku z faktem, iż proces projektowania jest bardzo często utożsamiany z przygotowaniem wniosku aplikacyjnego dokonano rozróżnienia tych pojęć. W opracowaniu odnaleźć można szereg zasad i porad dotyczących sposobu przygotowania aplikacji, w taki sposób by oferta miała szansę być wysoko oceniona i co za tym idzie uzyskała wnioskowanego wsparcia.

W dalszej kolejności dokonano przeglądu źródeł finansowania dostępnych dla organizacji pozarządowych. W tej części zamieszczono informacje, dzięki którym z łatwością będzie można odnaleźć źródło finansowania dla konkretnego projektu. W celu pozyskania dodatkowych, szczegółowych informacji na temat konkretnych programów i inicjatyw w tekście umieszczono aktualne dane kontaktowe oraz adresy serwisów internetowych poszczególnych programów. W opracowaniu omówiono zagadnienia związane z funduszami unijnymi dostępnymi przede wszystkim na poziomie regionalnym i krajowym. W dalszej części odnaleźć można informacje na temat innych funduszy zagranicznych, niebędących funduszami strukturalnymi oraz krajowych źródeł publicznych wspierania działalności organizacji pozarządowych. Opracowanie zostało zakończone wzmianką na temat prywatnych form finansowania funkcjonowania organizacji o charakterze non-profit, tzn. działalności instytucji biznesowych i społecznych udzielających grantów.

Wyrażam głęboką nadzieję, że niniejsza broszura będzie pomocna w codziennym funkcjonowaniu organizacji pozarządowych oraz procesie poszukiwania środków finansowych na realizację Państwa pomysłów.

Z wyrazami szacunku

mgr Anna Kwaśniak

1. Projekt – podstawowe zasady projektowania

W nowoczesnym zarządzaniu zaobserwować można sukcesywny wzrost znaczenia podejścia projektowego. Większość różnego typu organizacji, szczególnie działających w sferze społecznej działa w oparciu o realizację projektów, czyli przedsięwzięć o charakterze unikalnym, niepowtarzalnym, złożonych z sekwencji spójnych działań skupionych wokół ściśle określonego celu. Istotną cechą projektu jest również jego ograniczenie czasowe.

W przeciwieństwie do długotrwałego i powtarzalnego procesu, projekt ma ściśle określone ramy czasowe (tj. początek i koniec). W utrzymaniu czasowej dyscypliny w realizacji zadań pomagają harmonogramy. Projekt musi opierać się również na ściśle określonych zasobach i przemyślanym budżecie. Dla realizacji projektu charakterystyczne jest także działanie zespołowe. Często odpowiedni poziom kompetencji i komunikacji w zespole warunkuje ostateczne powodzenie całości przedsięwzięcia. Najczęściej projekt stanowi część większego programu, jest elementem większej całości. Jego realizacja pozwala na osiągnięcie szerszych i bardziej ogólnych celów.

Pisanie projektów jest powszechnie kojarzone z przygotowaniem aplikacji, dzięki którym uzyskać można zewnętrzne środki finansowe, natomiast projekt w swojej istocie jest przedsięwzięciem o wiele bardziej złożonym, a przygotowanie wniosku aplikacyjnego jest jedynie wtórnym działaniem, który umożliwia realizację wcześniej opracowanego zadania w oparciu o środki zewnętrzne.

Proces projektowania należy rozpocząć od jasnego określenia celów, które chce się osiągnąć za pomocą realizacji danego przedsięwzięcia. Kluczowe jest zdefiniowanie celu głównego a następnie celów szczegółowych, których realizacja będzie umożliwiała realizację celu głównego. Na etapie ustalania celów należy pamiętać, aby każdy z nich był konkretny, mierzalny, dostępny, realistyczny oraz określony w czasie. Cele zdefiniowane z uwzględnieniem powyższych cech są jednym z warunków koniecznych do powodzenia całego projektu. **Niezbędny jest również ścisły związek celów projektu z celami i misją organizacji, która zamierza go realizować.** Niedopuszczalne jest, aby projekt był jedynie odpowiedzią na wymagania konkretnego konkursu i jednocześnie nie korespondował z bieżącą działalnością organizacji.

Wszelkie działania planowane w projekcie muszą odpowiadać poszczególnym celom szczegółowym. Powinny być zaplanowane w taki sposób, aby w optymalnym czasie i przy użyciu wyłącznie niezbędnych środków przyniosły jak najlepsze efekty. Oprócz działań o charakterze merytorycznym nie można zapomnieć o informacji i promocji. Działania informacyjne i promocyjne również powinny być starannie przygotowane, aby jak największa liczba osób mogła dowiedzieć się o podejmowanych inicjatywach. Służyć to będzie propagowaniu celów projektu nie tylko wśród osób potencjalnie zainteresowanych, ale również w otoczeniu społecznym, co przyczyni się do promowania samej organizacji. **Narzędziem niezbędnym do zaplanowania sekwencji działań i rozłożenia ich w czasie jest harmonogram.** Narzędzie to służy nie tylko odpowiedniemu zaplanowaniu działań ale również utrzymaniu dyscypliny realizacji projektu. Założenia harmonogramu powinny być dobrze

opracowane, tak by nie wymagały zbyt wielu zmian na etapie realizacji. Brak stosowania się do harmonogramu może skutkować komplikacjami, a nawet zagraża powodzeniu całego przedsięwzięcia.

Realizacja działań powinna być zaplanowana w oparciu o określone zasoby i budżet, które to określają organizacyjne ramy przedsięwzięcia. Odpowiednio oszacowany i skonstruowany budżet jest jednym z determinantów powodzenia przedsięwzięcia. Na etapie planowania należy oszacować wszystkie koszty w oparciu o realne kosztorysy i badania rynku. Trzeba koniecznie zidentyfikować wszystkie nawet najdrobniejsze koszty. Brak solidnego budżetu osadzonego w realiach ekonomicznych może stwarzać niebezpieczeństwo niepowodzenia projektu spowodowane brakiem środków na jego realizację. Także przeszacowany budżet może prowadzić do ograniczenia działalności organizacji, ponieważ środki zabezpieczone na poczet realizacji projektu mogłyby z powodzeniem służyć realizacji innych celów i planów organizacji.

Organizacje społeczne w tym organizacje pozarządowe bardzo często nie dysponują wystarczającymi zasobami, które umożliwiłyby realizację bardziej złożonych przedsięwzięć. W takich sytuacjach warto rozważyć możliwość działania w partnerstwie z inną instytucją bądź instytucjami, dzięki którym możliwe będzie zdobycie odpowiednich zasobów finansowych, rzeczowych i ludzkich. Znalezienie poważnego i zaufanego partnera bywa często niezbędne w momencie ubiegania się o środki ze źródeł zewnętrznych. Bardzo często sięgając po fundusze unijne, inne środki zagraniczne, a także granty finansowane z innych źródeł należy liczyć się z wymaganiami dotyczącymi historii działalności potencjalnego beneficjenta. Tego typu wymagania wiążą się głównie z koniecznością udokumentowania okresu funkcjonowania organizacji oraz jej doświadczenia w realizacji podobnych przedsięwzięć. Jeżeli nawet nie są to kryteria dostępowe, to często decydują o możliwości uzyskania dodatkowych punktów w trakcie oceny wniosku, co może okazać się ważące dla powodzenia aplikacji. W przeważającej większości przypadków darczyńcy dopuszczają możliwość realizowania projektów przez partnerstwa (często postrzegane jest to nawet, jako atut). Dzięki bardziej doświadczonemu partnerowi, nowopowstałe i niedoświadczone organizacje nie tracą szansy na realizację zadań przy udziale zewnętrznych źródeł finansowania.

Czynnik ludzki jest niezwykle istotnym ogniwem zarówno przy projektowaniu jak i na etapie realizacji. Już na wstępie konieczne jest zaangażowanie odpowiednio kompetentnych osób, które w ramach określonej struktury i reguł realizowały będą projekt. Sprawna i skuteczna komunikacja w zespole oraz skuteczne identyfikowanie pojawiających się problemów stanowi fundament sukcesu realizacji każdego projektu.

We wstępnej fazie projektowania **konieczne jest również określenie grup docelowych podejmowanych działań.** Grupa adresatów działań w projekcie musi być ściśle określona. Trafny wybór grupy docelowej pozwoli na osiągnięcie maksymalnego efektu przy udziale dostępnych środków. Dzięki temu łatwiej i skuteczniej można osiągnąć założony na wstępie cel. Również tylko dzięki zdefiniowaniu grupy odbiorców możliwe będzie określenie konkretnych rezultatów, które chcemy osiągnąć dzięki realizacji projektu.

Już na etapie projektowania konieczne jest również określenie liczbowe, ale również jakościowe produktów (dóbr lub usług) jakie uda się wytworzyć w wyniku realizacji działań oraz rezultatów, czyli efektów (najczęściej niematerialnych, długofalowych) realizacji projektu. Spójność projektu wymaga, by produkty i rezultaty odnosiły się, podobnie jak działania, do celów projektu. Ze względu na konieczność ewaluacji projektu oraz jego monitorowania (także po zakończeniu) wskaźniki powinny być mierzalne. Osiągnięcie wskaźników zadecyduje o realnym powodzeniu lub porażce przy realizacji projektu, pozwoli również na opisanie efektów osiągniętych dzięki realizacji zadania.

O monitoringu realizacji oraz metodologii ewaluacji projektu na każdym jego etapie należy pamiętać również w momencie projektowania. Porównanie realizacji z założeniami, gromadzenie danych na temat projektu i ich odpowiednia analiza pozwoli na uniknięcie błędów i pełne osiągnięcie pierwotnie założonych celów. Wybrana metodologia badań zawierająca przede wszystkim sposób monitorowania osiąganych efektów, jakości prac zespołu itp. powinna być szczegółowo opisana w projekcie i bezwzględnie stosowana podczas jego realizacji.

Przechodząc do etapu realizacji projektu należy pamiętać, że zawsze mogą zaistnieć różnice pomiędzy planem, a przebiegiem realizacji, nie należy ich unikać, ale muszą być stale kontrolowane. Dlatego też należy pamiętać o konieczności korekty wstępnych, wadliwych założeń, tak aby zapewnić pełne powodzenie przedsięwzięcia.

Z uwagi na fakt, iż podejście projektowe stało się podstawą działalności wielu organizacji, w tym także organizacji pozarządowych oraz ciągle wzrasta zainteresowanie działaniem poprzez realizację projektów prężnie rozwija się jedna z dziedzin zarządzania tj. zarządzanie projektami. W większości państwowych i prywatnych ośrodków akademickich organizowane są studia w tym zakresie (są to studia I, II i III stopnia tj. podyplomowe). Ponadto na rynku usług edukacyjnych powszechnie dostępne są różnego rodzaju kursy i szkolenia dotyczące przedmiotowej tematyki. Często można korzystać z nich nawet nieodpłatnie lub pokrywając jedynie niewielką część kosztów, ponieważ są dofinansowane ze środków europejskich. Dostęp do wiedzy z zakresu zarządzania projektami jest ogólnie dostępny dlatego prowadząc organizację pozarządową lub w niej pracując z pewnością warto sięgnąć po pomoc fachowców i podnieść swoje kwalifikacje. Z pewnością przyczyni się to do sukcesu w realizacji wielu projektów oraz przysporzy splendoru samej organizacji. Posiadając fachową wiedzę lub profesjonalne wsparcie, łatwiej poruszać się w gąszczu zagadnień związanych z projektowaniem, jak również w ogromie utrudnień formalnych, jakie czekają każdego potencjalnego beneficjenta chcącego sięgnąć po środki publiczne.

2. Od projektu do wniosku o dofinansowanie – jak skutecznie aplikować o środki publiczne

Realizacja projektów przygotowywanych przez organizacje pozarządowe często uzależniona jest od uzyskania zewnętrznych źródeł dofinansowania – dotacji i grantów. Dostosowywanie projektu do wymagań konkursowych bywa często daleko idącym kompromisem. Należy pamiętać jednak, aby nie zatracić celu, jaki chcemy osiągnąć, bowiem nie realizuje się projektu dla zdobycia pieniędzy. Pieniądze pozyskane z zewnętrznego źródła mają jedynie służyć realizacji planowanych wcześniej przedsięwzięć, natomiast zbyt daleko idący kompromis może prowadzić do odejścia od podstawowych założeń misji organizacji. W takich sytuacjach należy rozważyć czy warto sięgać po środki z tego konkretnego źródła za wszelką cenę, czy może lepiej zadać sobie nieco więcej trudu i poszukać alternatywy.

Potencjalny wnioskodawca chcący ubiegać się o środki zewnętrzne na początku, kiedy zidentyfikuje już fundusz lub program, w ramach, którego chce aplikować boryka się z ogromem informacji, regulaminów, wymagań i instrukcji, z jakimi musi się zapoznać. Niestety nie ma ucieczki od wnikliwej analizy dokumentacji konkursowej i programowej. Największą uwagę należy zwrócić na dokumenty dotyczące danego konkursu, tj. regulamin, lista załączników, instrukcja wypełniania wniosku, kryteria oceny itp. **Tylko wnikliwe zapoznanie się z dokumentacją umożliwi przygotowanie kompletnego wniosku** (zwykle na etapie oceny formalnej przewiduje się możliwość uzupełnienia aplikacji o brakujące elementy, niemniej lepiej unikać nerwowych sytuacji związanych przygotowaniem brakujących dokumentów) **oraz gwarantuje złożenie go w odpowiedniej formie**. Bardzo często instytucje wdrażające granty i programy organizują bezpłatne szkolenia i konsultacje, które mają na celu przybliżenie zasad konkursu, a nawet świadczą (również bezpłatnie) usługi doradcze w zakresie przygotowania aplikacji. Zdecydowanie warto korzystać z tego typu możliwości. Zarówno aktualnych wersji dokumentów projektowych, jak i informacji o usługach świadczonych na rzecz potencjalnych beneficjentów należy szukać na stronach internetowych instytucji zaangażowanych we wdrażanie danego grantu lub programu. Wyłącznie droga elektroniczna umożliwia nam dostęp do aktualnych informacji i obowiązujących w danym momencie wersji dokumentów.

Wniosek aplikacyjny w przeważającej większości przypadków ma określony wzór właściwy dla danego programu lub konkursu. Wniosek wypełnia się w dostępnym w wersji elektronicznej formularzu lub w generatorze wniosku (może występować w formie aplikacji do ściągnięcia na komputer osobisty lub jest dostępny on-line). Pomimo wielu, często drobnych różnic, wniosek aplikacyjny ma podobną konstrukcję w każdym programie pomocowym. Zawiera pewne stałe elementy, które pozwalają dokładnie opisać projekt oraz beneficjenta, który aplikuje środki na jego realizację. Podstawowym ograniczeniem jest zazwyczaj liczba znaków do wykorzystania w poszczególnych polach opisu. Należy, zatem wystrzegać się pustosłowia i opisywania rzeczy nieistotnych dla projektu. Konieczne jest skupienie się na sednie projektu przy użyciu prostego konkretnego języka, który w jasny sposób przedstawi problem. Profesjonalne, a jednocześnie przystępne ujęcie tematu pozwoli uzyskać większą przychylność oceniającego i być może nawet wyższą punktację. Warto unikać skrótów – mogą

być nieczytelne dla oceniającego. Jeżeli konieczne jest ich użycie we wniosku warto dołączyć odpowiedni słowniczek skrótów.

Wniosek aplikacyjny składa się zazwyczaj z kilku stałych elementów. Na wstępie należy podać szereg danych szczegółowych pozwalających zidentyfikować sam projekt oraz wnioskodawcę.

Do elementów podstawowych należy tytuł projektu (bardzo ważne by projekt miał ciekawy tytuł, nie zbyt długi, a jednocześnie dobrze go identyfikujący, będzie on nie tylko łatwo rozpoznawany przez oceniających, ale może być później z powodzeniem wykorzystywany do celów promocyjnych), rodzaj projektu (określany najczęściej przy pomocy list rozwijanych), identyfikacja pomocy, której wniosek dotyczy (nazwa programu, priorytetu itp.). Niezbędne jest również zidentyfikowanie danych organizacji, która ubiega się o wsparcie. Konieczne jest podanie wszelkich danych organizacji, w tym także teleadresowych, danych osób uprawnionych do reprezentowania wnioskodawcy, jak również osób wyznaczonych do bieżących kontaktów (Uwaga: ważne by osoby do kontaktu były dobrze zorientowane we wszystkich sprawach dot. projektu i w każdej chwili mogły udzielić kompetentnych informacji na jego temat). Jeżeli w projekcie występują partnerzy niezbędne jest również podanie ich danych identyfikacyjnych.

Zazwyczaj konieczny jest również krótki opis wnioskodawcy. Bardzo ważne by rzeczowo i zwięźle opisać profil działalności organizacji, historię oraz w szczególności doświadczenie w realizacji podobnych przedsięwzięć. Jeżeli organizacja ma bogaty dorobek należy wybrać najistotniejsze dla danego projektu informacje. Jeżeli aplikacja składana jest przez partnerstwo konieczny jest wskazanie wszystkich partnerów a także historii partnerstwa i zasad jego funkcjonowania (stosowne umowy można warto załączyć w formie załącznika, nawet, jeśli nie jest to wymagane regulaminem). Dobra wizytówka wnioskodawcy świadczy o jego kompetencji i możliwościach w zakresie realizowania odpowiedzialnych zadań.

Kolejną część aplikacji stanowi najczęściej opis projektu – zasadniczy element każdej aplikacji. W pierwszej kolejności należy podać dane dokładnie lokalizujące miejsce realizacji projektu, jego cel ogólny oraz cele szczegółowe. Następnie konieczne jest dokonanie charakterystyki działań, jakie zostały zaplanowane dla realizacji celów oraz efektów, które wnioskodawca chce osiągnąć poprzez realizację zadania. Nie obejdzie się również bez uzasadnienia projektu. W tym miejscu Wnioskodawca może wykazać się znajomością problemu, którym chce się zająć oraz potrzeb w tym zakresie. Podczas oceny mile widziane jest powołanie się na obiektywne dane (badania naukowe, statystyczne itp., które potwierdzają stawiane przez wnioskodawcę tezy), zdecydowanie potwierdza to wiarygodność i kompetencje potencjalnego beneficjenta. Istotne z pewnością okaże się również wykazanie komplementarności z innymi dotychczas realizowanymi przedsięwzięciami. Dzięki temu oceniający otrzymuje jasny komunikat, że nasz projekt jest częścią większej, spójnej strategii – to znacząco podniesie wartość projektu. Należy pamiętać by wszelkie opisy w 100% dotyczyły tematu projektu, były jasne i konkretne. Nawet najciekawszy projekt, jeśli zostanie źle zaprezentowany straci możliwość uzyskania wsparcia, ponieważ oceniający dysponuje wyłącznie informacjami dostarczonymi przez Wnioskodawcę. **Od jakości aplikacji zależy jej powodzenie!**

Kolejnym stałym elementem wniosku jest dokładne określenie liczbowe planowanych do osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem ich monitoringu. Jeżeli zostały dobrze dobrane i opisane na etapie projektowania nikt nie powinien mieć problemu z ich określeniem na etapie konstruowania wniosku. Najważniejsze by były realne i osiągalne, a przede wszystkim mierzalne! Odpowiedni dobór wskaźników jest jednym z najważniejszych ocenianych elementów! To na podstawie oceny realizacji wskaźników oceniane będzie przez darczyńcę końcowe powodzenie projektu.

Żadna aplikacja nie obejdzie się również bez części finansowo-księgowej. Wnioskodawca zwykle zobowiązany jest do przedstawienia harmonogramu realizacji działań oraz budżetu. W tej części konieczne jest określenie wnioskowanego poziomu dofinansowania i montażu finansowego. Po raz kolejny potwierdza się teza, iż jeżeli Wnioskodawca na etapie projektowania właściwie i dokładnie przygotuje budżet harmonogram nie będzie miał żadnego problemu z zapisaniem opracowanych wcześniej danych w formie narzuconej przez instytucję organizującą konkurs. Będzie mógł się ograniczyć jedynie do zapisania posiadanych danych w narzuconej formie tabelarycznej.

We wzorach aplikacji lub generatorach wyróżnia się również często takie elementy jak opis trwałości projektu i działania promocyjne. Gwarancja zachowania efektów projektu w tzw. okresie trwałości (jest on indywidualnie określany w latach dla każdego programu i grantu). Zachowanie trwałości ma szczególne znaczenie dla projektów z elementami inwestycyjnymi, gdyż każde zakupione lub wytworzone w ramach danego projektu dobro musi spełniać swe zadania przez określony okres czasu, a Wnioskodawca instytucjonalnie i organizacyjnie ma to gwarantować. Ten element jest również bardzo wnikliwie oceniany, gdyż potwierdza zdolność instytucji do długofalowego utrzymania wypracowanych efektów. Jednym z najlepszych gwarantów trwałości bywa doświadczenie instytucji w realizacji podobnych zadań i wcześniejsze sukcesy (w kwestii trwałości instytucjonalnej). Trwałość organizacyjną zapewnić należy przez zagwarantowanie odpowiedniego administrowania produktami i efektami projektu po zakończeniu jego realizacji ze wskazaniem źródeł finansowania.

Innym często wyodrębnionym elementem jest opis działań promocyjnych. Propagowanie informacji o pochodzeniu współfinansowania jest sprawą kluczową dla większości darczyńców. Warto zapoznać się z wytycznymi, jeżeli takie istnieją. Zazwyczaj wystarczy stosować popularne narzędzia promocyjne takie jak tablice informacyjne, odpowiednie oznaczenie dokumentacji i materiałów związanych z projektem. Zdarza się jednak, że darczyńca oczekuje większego zaangażowania w kwestie promocyjne. Kreatywność i zaangażowanie wnioskodawcy w tym zakresie mogą okazać się nieodzowne. W takiej sytuacji ciekawe pomysły na promocję mogą podnieść atrakcyjność projektu na etapie jego oceny.

W trakcie przygotowania aplikacji należy bezwzględnie pamiętać o wszelkich wymaganiach konkursowych i kryteriach oceny. Odpowiedni sposób prezentacji planowanego przedsięwzięcia może być kluczowy dla uzyskania wsparcia. Aby uniknąć błędów warto skonsultować przygotowaną aplikację z innymi osobami, które posiadają wiedzę na temat przygotowania wniosków. Pomocna będzie również samoocena wniosku dokonana w oparciu o często udostępniane do wiadomości publicznej listy sprawdzające.

Kluczem do przygotowania dobrej aplikacji jest jej całkowita spójność. Cele muszą być w pełni odzwierciedlone w działaniach, i rezultatach. Ciekawy pomysł, dobrze przemyślany sposób realizacji oraz zapewnienie trwałości rezultatów ujęte w spójną całość, opisaną w sposób jasny i komunikatywny gwarantują sukces w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

Kolejną ważną sprawą jest przygotowanie załączników. Zwykle darczyńcy i operatorzy programów wymagają całego szeregu dokumentów, które w oryginale lub kopii należy dołączyć do aplikacji. Należy pamiętać, aby załączniki były kompletne, przygotowane zgodnie z zaleceniami (dotyczy to zwłaszcza potwierdzania kopii za zgodność z oryginałem), aktualne (np. wyciągi z właściwych rejestrów) i prawidłowo skatalogowane. Wszelkie oświadczenia, deklaracje i inne tego typu dokumenty muszą być przygotowane na aktualnych wzorach. Zazwyczaj przy realizacji projektów przy udziale środków publicznych wymagane jest prowadzenie odrębnej księgowości i rachunków bankowych. W takich przypadkach należy dołączyć stosowne dokumenty bankowe. Niezwykle istotne jest by zwrócić uwagę na fakt, że dokumenty finansowe i księgowo, także te dotyczące zabezpieczenia wkładu własnego, (jeżeli jest wymagany), zwykle wymagają kontrasygnaty księgowego.

Szczegółnej staranności należy dołożyć do technicznego przygotowania wniosku. Dokumenty powinny być skatalogowane w sposób przejrzysty i czytelny (pomogą w tym przekładki, koszulki, segregatory, skoroszyty itp. materiały biurowe). Należy pamiętać o odpowiednich opisach, spisach dokumentów, a także wymaganych parafach. Brak nawet pojedynczych podpisów na dokumentach może skutkować koniecznością ich uzupełniania na etapie oceny. Oczywiście najważniejsza jest, jakość i treść dokumentów, ale estetyka aplikacji jest również ważna i świadczy o poważnym podejściu wnioskodawcy.

Podsumowując, należy stwierdzić, że dla właściwego przygotowania projektu, a następnie wniosku o dofinansowanie najważniejsza jest wiedza, rozważa, staranność, a przede wszystkim umiejętność gospodarowania czasem. Jeżeli pośpiech nie będzie głównym doradcą, a kluczowe decyzje nie będą podejmowane tuż przed terminem zamknięcia konkursu to spełniając wyżej wskazane warunki z pewnością można oczekiwać sukcesu.

3. Fundusze europejskie – gdzie ich szukać?

Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej są bardzo istotnym źródłem dochodu dla organizacji pozarządowych. Często stanowią główne narzędzie finansowania przedsięwzięć realizowanych przez organizacje non-profit. Nie są to jednak pieniądze łatwe do pozyskania. Potencjalnym beneficjentom środków unijnych z pewnością nie pomaga chaos informacyjny i brak spójnej „terminologii funduszowej”. Duża liczba instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie programów operacyjnych, nie do końca czytelne procedury, ulegające częstym modyfikacjom dokumenty programowe oraz skomplikowane wzory dokumentów aplikacyjnych również nie ułatwiają życia, zwłaszcza małym i niedoświadczonym organizacjom, które nie posiadają wystarczających zasobów kadrowych, by dać sobie radę w rzeczywistości funduszowej. Również brak rzetelnej informacji o dostępnych programach jest jednym z częściej werbalizowanych problemów. **Zatem na wstępie uporządkowane zostaną informacje na temat najpowszechniej dostępnych źródeł wiedzy ogólnej na temat funduszy unijnych.**

W dobie Internetu niemal każdy za pośrednictwem sieci teleinformatycznej ma możliwość pozyskania aktualnych informacji o funduszach. Internet to skarbnica wiedzy w tym zakresie, trzeba jednak wiedzieć gdzie poszukiwać aktualnych i rzetelnych informacji, w jaki sposób ich szukać i jak je umiejętnie weryfikować, tak by bazować wyłącznie na informacjach sprawdzonych.

Każdy potencjalny Wnioskodawca posiadający pomysł na projekt w pierwszej kolejności powinien odwiedzić oficjalne, rządowe serwisy informacyjne. Podstawowym źródłem wiedzy będzie w tym przypadku strona Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, które jest twórcą i odpowiada za realizację Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (dokumentu regulującego podział dotacji unijnych w perspektywie finansowej 2007-2013) oraz zarządza i koordynuje programami operacyjnymi.

- www.mrr.gov.pl

Po wstępnym zapoznaniu się z tematyką na stronach MRR warto odwiedzić specjalny serwis internetowy, prowadzony przez MRR, w całości poświęcony funduszom europejskim. W serwisie można odnaleźć wszelkie informacje na temat planowanych naborów, aktualne dokumenty programowe i wytyczne, informacje o szkoleniach dla beneficjentów oraz praktyczny poradnik beneficjenta, który umożliwia odnalezienie optymalnego źródła finansowania dla planowanego przedsięwzięcia po wystosowaniu odpowiedzi na kilka krótkich pytań. Przejrzysty układ strony oraz ciekawa szata graficzna rekompensuje odbiorcy trudny język informacji zamieszczanych na stronie.

- www.funduszeuropejskie.gov.pl

Organizacje działające w Małopolsce mogą korzystać z serwisu prowadzonego przez Departament Funduszy Europejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Serwis „Fundusze Europejskie w Małopolsce” zawiera aktualne informacje nie tylko na temat

środków przyznawanych na poziomie regionalnym (Małopolskie Regionalny Program Operacyjny, czy Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażane na poziomie regionu - komponent regionalny), ale również programach ogólnokrajowych dostępnych dla Beneficjentów z Małopolski.

- www.fundusze.malopolska.gov.pl

W poszukiwaniu informacji o funduszach unijnych pomogą również konsultanci Punktów Informacyjnych funkcjonujących dzięki współpracy MRR z samorządem Województwa Małopolskiego. Sieć Punktów Informacyjnych powstała w ramach projektu pn. „**System Informacji o Funduszach Europejskich na lata 2007 - 2013**” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. Beneficjenci i potencjalni beneficjenci programów mogą liczyć na indywidualne konsultacje na temat unijnych dotacji, zdobędą też przystępnie podane informacje o ogłaszanych naborach, warunkach, kryteriach i procedurach dofinansowania projektów. Ponadto mogą korzystać z organizowanych w Punktach Informacyjnych spotkaniach informacyjnych i szkoleniach. Konsultanci udzielają również odpowiedzi na pytania kierowane drogą mailową i telefoniczną. Punkty rozlokowane są w całym województwie, dlatego warto wybrać się po poradę do najbliższej lokalizacji:

- **Centrum Informacyjne Fundusze Europejskie w Małopolsce**

Punkt Informacyjny w Krakowie
ul. Wielicka 72B
30-552 Kraków
Tel. (12) 29 90 740
Fax (12) 29 90 741
e-mail: fem@umwm.pl

- **Punkt Informacyjny w Chrzanowie**

Ul. Rynek 4
32-500 Chrzanów
Tel. (032) 627 23 10, 627 23 11
Fax. (032) 627 23 12
E-mail: fem_chrzanow@umwm.pl

- **Punkt Informacyjny w Nowym Sączu**

Ul. Zygmuntowska 15 - 17
33-300 Nowy Sącz
Tel. (18) 442 25 78, 442 25 79
Fax. (18) 442 25 11
E-mail: fem_nowysacz@umwm.pl

- **Punkt Informacyjny w Nowym Targu**

Al. 1000-lecia 35,
34-400 Nowy Targ
Tel. (18) 266 13 71,

Tel./fax.: (18) 266 13 72

e-mail: fem_nowytarg@umwm.pl

• **Punkt Informacyjny w Tarnowie**

Ul. Szujskiego 66

33-100 Tarnów

Tel. (014) 628 88 12, 628 88 13

Fax. (014) 628 88 11

E-mail: fem_tarnow@umwm.pl

4. Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 (MRPO) to jeden z 16 Regionalnych Programów Operacyjnych finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Głównym celem Programu jest tworzenie warunków do wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Małopolsce. Program składa się z 9 Priorytetów:

1. Warunki do rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy;
2. Gospodarka regionalnej szansy;
3. Turystyka i przemysł kulturowy;
4. Infrastruktura dla rozwoju gospodarczego;
5. Krakowski Obszar Metropolitalny;
6. Spójność wewnątrzregionalna;
7. Infrastruktura ochrony środowiska;
8. Współpraca międzyregionalna;
9. Pomoc Techniczna.

Rolę Instytucji Zarządzającej pełni formalnie Zarząd Województwa Małopolskiego. Zadania przypisane Instytucji Zarządzającej realizowane są przez Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Wszelkie zadania związane z wdrażaniem MRPO pełni z kolei Departament Funduszy Europejskich. Wyjątek stanowi II Priorytet pn. *Gospodarka regionalnej szansy*, dla obsługi, którego powołano Instytucję Pośredniczącą II stopnia – Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości.

W katalogu beneficjentów programu niemal w każdym priorytecie znalazły się organizacje pozarządowe. Jednak z uwagi na fakt, iż MRPO zdecydowanie minęło półmetek procesu wdrażania, większość dostępnych środków została rozdysponowana pomiędzy beneficjentów. Pozostały jednak działania, w których są jeszcze środki, o które można aplikować.

Ze względu na fakt, iż przyszłość podziału funduszy unijnych leży w regionach warto zapoznać się z wszystkimi Działaniami i przykładowymi rodzajami projektów dostępnymi dla organizacji pozarządowych w ramach MRPO. Być może umożliwi to lepsze przygotowanie do nowej perspektywy programowania i właściwe zidentyfikowanie obszarów, w których możliwe będzie aplikowanie o dofinansowanie z nowej puli środków. Ponadto warto śledzić na bieżąco informację o Programie, ponieważ trwają prace nad podziałem rezerw krajowych i może zaistnieć sytuacja, w której w wybranym z działań pojawią się dodatkowe środki.

Działania MRPO dostępne dla organizacji pozarządowych:

Działanie/ Schemat	Przykładowe rodzaje projektów
1.1 Poprawa jakości usług edukacyjnych/Schemat B: Rozwój infrastruktury kształcenia ustawicznego oraz	<ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa, adaptacja i modernizacja infrastruktury dydaktycznej i teleinformatycznej kształcenia ustawicznego oraz kształcenia zawodowego,

<p>kształcenia zawodowego</p>	<p>umożliwiającej rozwój istniejących i tworzenie nowych placówek służących kształceniu ustawicznemu i zawodowemu oraz sieci informatycznych centrów edukacyjnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyposażenie bazy dydaktycznej istniejących i nowo tworzonych placówek kształcenia ustawicznego oraz kształcenia zawodowego, służącej doskonaleniu zawodowemu i praktycznej nauce zawodu, w sprzęt techniczno-dydaktyczny oraz tworzenie lub zakup systemów informatycznych wspierających proces dydaktyczny, w szczególności systemów <i>e-learning</i>, wraz z ich wdrożeniem.
<p>Działanie 1.2 Rozwój społeczeństwa informacyjnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • budowa lub modernizacja publicznych punktów dostępu do Internetu (aktywnych – w formie telecentrów, pośrednich – PIAP-ów [Public Internet Access Points] umieszczonych w miejscach, np. biblioteki publiczne, urzędy gminne czy ośrodki kultury); • budowa, rozbudowa lub modernizacja systemów zarządzania, z wykorzystaniem technologii teleinformatycznych, a w szczególności wdrażanie elektronicznych systemów obiegu dokumentów, systemów elektronicznej archiwizacji dokumentów, systemów bazodanowych, integracja systemów, budowa i rozbudowa systemów transmisji danych między jednostkami administracji publicznej, geograficzne systemy informacji przestrzennej
<p>Działanie 2.1 Rozwój i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw/Schemat B: Wspólne przedsięwzięcia i tworzenie powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami, w tym tworzenie klastrów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • działania dotyczące powstawania i rozwoju wzajemnej współpracy oraz powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorstwami o znaczeniu lokalnym i regionalnym, w tym polegające m.in. na: zakupie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych związanych z nową inwestycją; zakupie usług doradczych z zakresu opracowania planów rozwoju i ekspansji działalności; działaniach promocyjnych na rzecz utworzonego klastra.
<p>Działanie 2.2 Wsparcie komercjalizacji badań naukowych/Schemat A: Projekty badawcze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • badania przemysłowe realizowane przez jednostki naukowo-badawcze we współpracy przedsiębiorstwo – jednostka naukowo-badawcza na rzecz przedsiębiorstw; • badania przedkonkurencyjne realizowane w przedsiębiorstwach.
<p>Działanie 3.1 Rozwój infrastruktury turystycznej/Schemat B: Inwestycje w obiekty i infrastrukturę uzdrowiskową</p>	<ul style="list-style-type: none"> • inwestycje w obiekty i infrastrukturę uzdrowiskową – projekty związane z budową, rozbudową i renowacją ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (rozumianej wyłącznie jako kompleksowy produkt turystyczny, niebędący standardową infrastrukturą rekreacyjno-sportową służącą zaspokajaniu potrzeb społecznych mieszkańców) zlokalizowanej na terenie uzdrowisk (m.in. pjalnie wód mineralnych, szlaki i ścieżki turystyczne, muszle widowiskowo-koncertowe, otwarte baseny kąpielowe, parki zdrojowe). <p>(Wspierane są wyłącznie inwestycje w granicach obszaru, któremu został nadany status uzdrowiska; wyłącznie projekty, które wynikają z Planów Rozwoju Uzdrowisk.)</p>
<p>Działanie 3.1 Rozwój infrastruktury turystycznej/ Schemat C: Rozwój produktów i oferty turystycznej regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekty dotyczące opracowania i wdrożenia nowych produktów turystycznych o zasięgu regionalnym oraz projekty dotyczące rozbudowy istniejących produktów turystycznych; • projekty związane z budową, rozbudową i renowacją szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych); • inwestycje służące rozwojowi funkcji turystycznych stacji narciarskich i akwenów wodnych; • inwestycje w zakresie infrastruktury rekreacyjnej – inwestycje dotyczące zarówno istniejących, jak również nowych obiektów rekreacyjnych oraz inwestycje w infrastrukturę targowo-wystawienniczą związaną z turystyką biznesową; • inwestycje zmierzające do przystosowania terenów zdegradowanych do nowych funkcji związanych z turystyką – inwestycje związane z budową, rozbudową,

	<p>modernizacją lub zagospodarowaniem obiektów i obszarów zdegradowanych, przemysłowych i powojaskowych na cele turystyczne i rekreacyjne. Inwestycje tu realizowane będą miały charakter inwestycji punktowych, mających na celu przekształcenie obszaru zdegradowanego i odnowienie lub nadanie mu nowych funkcji turystycznych.</p>
<p>Działanie 3.1 Rozwój infrastruktury turystycznej/ Schemat D: Inwestycje w poprawę bazy noclegowej oraz przystosowanie obiektów zabytkowych do celów turystycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • budowa nowych obiektów hotelarskich; • rozbudowa istniejących obiektów hotelarskich; • przystosowanie obiektów zabytkowych do funkcji hotelarskich; • podniesienie standardów istniejących obiektów noclegowych • inwestycje w istniejące schroniska
<p>Działanie 3.2 Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego/ Schemat A: Dziedzictwo kulturowe i rewaloryzacja układów przestrzennych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekty związane z konserwacją, renowacją, rewaloryzacją, zachowaniem oraz zabezpieczeniem przed zagrożeniami obiektów (wraz z ich otoczeniem) wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków, na listę światowego dziedzictwa UNESCO, uznanych za Pomnik Historii, objętych formą parku kulturowego, miejsc pamięci narodowej i martyrologii lub innych miejsc historycznych powołanych za pomocą odrębnych ustaw oraz skansenów, wraz z ich przystosowaniem dla celów kulturalnych i turystyki kulturowej; • projekty związane z konserwacją, renowacją, rewaloryzacją, zachowaniem publicznych zabytków inżynierii, techniki i przemysłu objętych formą ochrony zabytków (wymienione w pkt. 1), wraz z ich otoczeniem, w celu przystosowania ich na cele kulturalne, np. muzea, domy i ośrodki kultury, centra sztuki nowoczesnej, galerie sztuki oraz turystyki kulturowej, ze szczególnym uwzględnieniem projektów angażujących nowoczesne technologie; • projekty związane z konserwacją publicznych zbiorów zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów i archiwaliów, a także tworzeniem kompleksowych systemów informacji i zabezpieczeń przed nielegalnym wywozem dzieł sztuki oraz zabezpieczeniem zabytków ruchomych i nieruchomych przed kradzieżą i zniszczeniem, z zastrzeżeniem, iż zbiory i zabytki będące przedmiotem projektu są ogólnodostępne dla mieszkańców regionu; • projekty związane z konserwacją, renowacją, rewaloryzacją, zachowaniem oraz zabezpieczeniem przed zagrożeniami układów przestrzennych (urbanistycznych i ruralistycznych) o wybitnych wartościach historyczno-kulturowych. W przypadku zespołów architektury muszą one zostać wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków (jako układy lub zespoły urbanistyczne, ruralistyczne) lub być ujęte w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako strefa ochrony konserwatorskiej lub też zorganizowane w formie parków kulturowych, rozumianych jako obszarowa forma ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego regionu.
<p>Działanie 3.2 Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego/ Schemat B: Dziedzictwo przyrodnicze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekty związane z zachowaniem, ochroną oraz zabezpieczeniem przed zagrożeniami obiektów dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, pomników przyrody, obszarów Natura 2000 itp. oraz ich przystosowanie do celów turystycznych; preferowane będą projekty ukierunkowane na zabezpieczenie obiektów poprzez mon. też urządzeń chroniących przed zagrożeniami, budowę infrastruktury w celu odpowiedniej organizacji ruchu turystycznego z uwzględnieniem poszanowania i ochrony cennych obiektów przyrodniczych.
<p>Działanie 3.3 Instytucje kultury/ Schemat A: Rozwój infrastruktury kulturalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • inwestycje dotyczące zarówno istniejących, jak i nowych obiektów, wyposażenie istniejących i nowych obiektów publicznej infrastruktury kulturalnej przyczyniającej się do aktywnego udziału społeczeństwa w kulturze.

	<p>Preferowane będą przedsięwzięcia związane z zaangażowaniem nowoczesnych technik przekazu i ekspozycji, umożliwiające interaktywną prezentację oferty kulturalnej beneficjenta, rozumiane wyłącznie jako część szerszego projektu. Na wsparcie mogą liczyć m.in. biblioteki (z wyłączeniem pedagogicznych, dla których wsparcie zostało przewidziane w Priorytecie 1.), muzea, teatry, centra kultury, inne obiekty i otwarte przestrzenie służące celom kulturalnym.</p>
<p>Działanie 3.3 Instytucje kultury/ Schemat B: Organizacja imprez kulturalnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekty związane z organizacją imprez kulturalnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, w szczególności festiwale, targi w obrębie sfery kultury, wystawy i przeglądy form artystycznych (imprezy cykliczne będą wspierane tylko wówczas, gdy stanowią nową ofertę, ich zakres zostanie poszerzony w stosunku do oferowanego dotychczas).
<p>Działanie 6.3 Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, w tym socjalnego i zdrowotnego/ Schemat B: Opieka społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa, rozbudowa i modernizacja obiektów świadczących usługi opieki społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych; • przebudowa, rozbudowa i modernizacja obiektów w celu przystosowania ich do działalności w zakresie opieki społecznej, w tym opieki nad osobami niepełnosprawnymi i osobami ze szczególnymi potrzebami;
<p>Działanie 7.2 Poprawa jakości powietrza i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prace inwestycyjne (modernizacja, rozbudowa i budowa) dotyczące systemów ciepłowniczych i wyposażenia ich w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza; • przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów użyteczności publicznej w systemy bardziej przyjazne dla środowiska, np. wymiana urządzeń ciepłowniczych; wykorzystanie odnawialnych źródeł energii – rozwój infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej.
<p>Działanie 8.1 Promocja małopolski na arenie międzynarodowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja wizerunkowych kampanii promocyjnych regionu i jego walorów, z wykorzystaniem szerokiego wachlarza narzędzi marketingowych; • realizacja produktowych kampanii promocyjnych skupiających się na określonej grupie walorów, z wykorzystaniem szerokiego wachlarza narzędzi marketingowych; • realizacja kampanii <i>public relations</i>; • organizacja zagranicznych prezentacji promocyjnych, w ramach których odbędą się przedsięwzięcia kulturalne lub naukowe; prezentacja oferty regionu na zagranicznych imprezach promocyjnych o charakterze targowym i wystawienniczym, których tematyką jest kultura, nauka i edukacja, gospodarka itp. • prowadzenie badań marketingowych z zakresu postrzegania regionu i jego walorów na rynkach zagranicznych; • realizacja prezentacji i wydarzeń promocyjnych adresowanych do szerokiego kręgu odbiorców, w szczególności zagranicznych, odbywających się na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.
<p>Działanie 8.2 Budowanie pozycji Małopolski w europejskich sieciach współpracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wspierane są projekty współpracy międzynarodowej między regionami UE angażujące co najmniej jednego partnera z województwa małopolskiego i co najmniej dwóch partnerów zagranicznych, w szczególności z krajów członkowskich UE, a także najbliższych sąsiadów. Projekty mogą obejmować działania w różnych obszarach (edukacja, gospodarka, turystyka, kultura, ochrona środowiska, ochrona zdrowia). Preferowane są innowacyjne w skali kraju projekty kompleksowe, tzn. składające się z wielu możliwych form wymiany doświadczeń (np. projekt obejmujący organizację

konferencji, wyjazdów studyjnych, warsztatów, wymian młodzieżowych, organizacji nowych sieci współpracy i. in.)

Zródło: Opracowanie własne na podstawie Uszczegółowienia Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013.

Działania, w ramach, których są dostępne środki na dzień 13.11.2011r.

4.1. Szczegółowe informacje na temat Działań, w ramach, których organizacje pozarządowe mogą się ubiegać o środki w ramach MRPO

- **Działanie 3.2 Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego/Schemat B: Dziedzictwo przyrodnicze**

Cel: ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz przystosowanie ich do celów turystycznych.

Maks. udział środków UE - 60%

Wkład własny – 40%

Minimalna kwota wsparcia – 100 tys. zł

- **Działanie 2.2 Wsparcie komercjalizacji badań naukowych/Schemat A: Projekty badawcze**

Cel: Zwiększenie poziomu innowacyjności i konkurencyjności firm poprzez uaktywnienie ich współpracy z szerokim zapleczem instytucjonalnym w sferze nauki, prac badawczo-rozwojowych oraz transferu technologii.

Maks. udział środków UE :

- Wsparcie badań przemysłowych 50% + maksymalnie 20% dla MŚP (10% średnie przedsiębiorstwo, 20% mikro- i małe przedsiębiorstwo) + 15% w przypadku współpracy przedsiębiorstwa z organizacją badawczą – łącznie nie więcej niż do 80%,
- Wsparcie badań przedkonkurencyjnych (eksperymentalnych prac rozwojowych) 25% + maksymalnie 20% dla MŚP + 15% w przypadku współpracy przedsiębiorstwa z organizacją badawczą - łącznie maksymalnie 60%.

Wkład własny:

- Wsparcie badań przemysłowych - 20% wydatków kwalifikowanych projektu
- Wsparcie badań przedkonkurencyjnych (eksperymentalnych prac rozwojowych) - 40% wydatków kwalifikowanych projektu

Sposób składania wniosków:

Wnioski w ramach MRPO składa się za pośrednictwem Regionalnego Systemu Informatycznego. Beneficjent wypełnia wniosek w generatorze i po zatwierdzeniu ostatecznej wersji wysyła go elektronicznie do UMWM (w ramach generatora). Ponadto zobowiązany jest do wydrukowania dwóch egzemplarzy ostatecznej wersji wniosku zawierającej sumę kontrolną, podpisania obu egzemplarzy i dostarczenia ich wraz z wersjami elektronicznymi nagranyymi na nośniku elektronicznym osobiście, pocztą lub kurierem na adres:

Dla Priorytetów I oraz od III-VIII:

**Departament Funduszy Europejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
ul. Wielicka 72b
30-552 Kraków**

lub dla Priorytetu II

**Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości
ul. Kordylewskiego 11 (I piętro)
31-542 Kraków**

Adres generatora wniosków RSI: <https://rsi.umwm.pl>

Szczegółowych informacji na temat działania RSI udziela administrator:

mailowo: adminrsi@umwm.pl

lub telefonicznie: (0-12) 29 90 749

Z uwagi na fakt, iż do chwili obecnej organizacje pozarządowe nie były zbyt aktywne i skuteczne w pozyskiwaniu środków w ramach MRPO warto zainteresować się tym programem. Warto również obserwować na bieżąco proces przygotowania na poziomie regionalnym do kolejnej perspektywy finansowej. Władze Regionu z pewnością będą działały w przyszłości na rzecz zwiększenia udziału organizacji pozarządowych w gronie beneficjentów środków pochodzących z EFRR, rozdzielanych regionalnie, stąd też duże prawdopodobieństwo stworzenia nowej, ciekawej oferty dla tego sektora.

Warto śledzić również informacje na temat nieodpłatnych szkoleń, konsultacji i usług doradczych prowadzonych przez Departament Funduszy Europejskich. Mogą z nich korzystać aktualni i potencjalni beneficjenci MRPO. Wiedza zdobyta dzięki takim działaniom może okazać się bardzo pomocna w sięganiu po środki europejskie nie tylko w ramach MRPO.

Szczegółowe informacje dotyczące Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego dotyczące między innymi, terminów i szczegółowych zasad planowanych naborów, aktualnych alokacji konkursów, szkoleń i konsultacji dla beneficjentów można pozyskać:

- **Za pośrednictwem strony internetowej:**

<http://www.fundusze.malopolska.pl/mrpo>

oraz dla Priorytetu II

<http://www.mcp.malopolska.pl>

- **Osobiście:**
w Centrum Informacyjnym Fundusze Europejskie w Małopolsce
Punkt Informacyjny w Krakowie
ul. Wielicka 72b
30-552 Kraków
Tel: (12) 29 90 740 /Fax: (12) 29 90 741

lub w terenowych Punktach Informacyjnych w Chrzanowie, Nowym Sączu, Nowym Targu i Tarnowie (dane teleadresowe zostały podane na str. 3-4)
fem@umwm.pl

oraz dla Priorytetu II:
w Punkcie Konsultacyjnym
ul. Kordylewskiego 11 (parter)
31-542 Kraków
Tel: (12) 376 91 00

5. Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) na lata 2007 – 2013 jest największym w historii Unii Europejskiej programem współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Środki przeznaczone pozostają m.in. na aktywne formy pomocy dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, na wsparcie sektora oświaty oraz na szkolenia dla przedsiębiorców i pracowników. Ze względu na fakt, iż program dotuje przedsięwzięcia związane bezpośrednio ze sferą społeczną organizacje pozarządowe mają szerokie możliwości korzystania ze wsparcia.

Głównym celem programu jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Cel ten realizowany ma być poprzez szereg działań mających na celu zwiększenie aktywności zawodowej i mobilności na rynku pracy, dostosowanie do zmieniających się warunków gospodarczych i cywilizacyjnych, a także wspierania zadań edukacyjnych na każdym etapie kształcenia, również kształcenia ustawicznego (kształcenia przez całe życie). Część działań dotyczy także podniesienia kompetencji administracji i dostosowania do standardów europejskich. Ponadto program sprzyja wzrostowi spójności terytorialnej.

W odróżnieniu do Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Program Operacyjny Kapitał Ludzki jest finansowany w 85% ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz w 15% ze środków krajowych.

Całkowita alokacja wynosi 11,4 mld euro.

W ramach Programu Beneficjent może liczyć na refundację nawet 100% kosztów kwalifikowalnych. Minimalna wartość projektu została określona na 50 tys. zł (o ile w konkretnym konkursie nie zastosowano wyjątku od tej reguły).

Program składa się z dwóch komponentów: regionalnego (gdzie środki rozdzielane są w poszczególnych województwach) i centralnego – wdrażanego na szczeblu krajowym. W ramach pierwszego z wymienionych komponentów rozdzielanych jest 60% całkowitej alokacji, centralnie dzielone jest pozostałe 40%.

Priorytety wdrażane na szczeblu centralnym dotyczą przede wszystkim wspierania nowych rozwiązań systemowych i inicjatyw o strategicznym oddziaływaniu. Ze względu na zasięg i charakter wspieranych projektów łatwo można domyślić się, iż organizacje pozarządowe będą mogły łatwiej skorzystać z pomocy na szczeblu regionalnym. To właśnie w kompetencji regionalnym dotowane są projekty mające na celu poprawę sytuacji konkretnych grup i organizacji. Program składa się w sumie z 10 priorytetów :

Priorytety realizowane centralnie to:

- I. Zatrudnienie i integracja społeczna;
- II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących;
- III. Wysoka jakość systemu oświaty;

IV. Szkolnictwo wyższe i nauka;

V. Dobre rządzenie;

Priorytety realizowane na szczeblu regionalnym to:

VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich

VII. Promocja integracji społecznej

VIII. Regionalne kadry gospodarki

IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Aktualne informacje na temat Programu można pozyskać korzystając z oficjalnego serwisu internetowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki pod adresem:

www.efs.gov.pl

Organizacje pozarządowe podobnie jak to miało miejsce w poprzedniej perspektywie finansowej najchętniej sięgają po środki z programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Jest to zrozumiałe głównie ze względu na fakt, iż są to projekty tzw. „miękkie” z możliwością realizacji niewielkich elementów inwestycyjnych. Są one zatem w pełni zbieżne ze sposobem działania większości organizacji pozarządowych. Same organizacje posiadają też największe doświadczenia w realizacji przedsięwzięć ze wsparciem z EFS. Program Operacyjny Kapitał Ludzki daje organizacjom pozarządowym możliwość aplikowania o środki samodzielnie lub w partnerstwie z innymi podmiotami. Partnerstwo może okazać się kluczowe dla zwiększenia potencjału, a tym samym zwiększenia zasięgu planowanych przedsięwzięć.

Poniższa tabela ilustruje katalog dziedzin, w jakich możliwe jest realizowanie projektów w ramach POKL przez organizacje pozarządowe.

Przedsiębiorczość	Społeczeństwo obywatelskie	Wzmocnienie administracji	Edukacja i nauka	Integracja społeczna	Zatrudnienie
2.1	5.4	5.2	3.4	1.3	6.1
8.1	5.5		3.5	7.2	6.2
			3.6	7.3	8.1
			3.7		
			3.8		
			4.1		
			4.2		
			8.2		
			9.1		
			9.2		
			9.3		
			9.4		
			9.5		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Komponent Centralny:

W ramach komponentu centralnego organizacje pozarządowe uprawnione są do aplikowania o środki na następujące typy przedsięwzięć:

Działanie/Poddziałanie	Przykładowe rodzaje projektów
------------------------	-------------------------------

<p>Działanie 1.3 Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej/ Poddziałanie 1.3.1 Projekty na rzecz społeczności romskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> projekty obejmujące działania z zakresu zatrudnienia, edukacji, integracji społecznej i zdrowia, przyczyniające się do aktywizacji społeczno-zawodowej społeczności romskiej.
<p>Działanie 1.3 Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej/ Poddziałanie 1.3.2 Projekty na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> projekty związane z wdrażaniem i upowszechnianiem rozwiązań służących godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, m.in. poprzez pilotażową realizację kompleksowych programów powrotu do pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci, sprzyjających godzeniu życia zawodowego i rodzinnego; tworzenie ośrodków opieki nad dziećmi w miejscu pracy itp. projekty nastawione na upowszechnianie i promocję alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy, a także uelastycznianie czasu pracy pracownika
<p>Działanie 2.1 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki/ Poddziałanie 2.1.1 Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach</p>	<ul style="list-style-type: none"> ponadregionalne zamknięte projekty szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców, przygotowanych na podstawie indywidualnych strategii rozwoju firm, realizację ogólnopolskich otwartych projektów szkoleń i doradztwa, a także na studia podyplomowe dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz pracowników przedsiębiorstw
<p>Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia/ Poddziałanie 3.3.2 Efektywny system kształcenia i doskonalenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> projekty dot. przygotowania wybranych szkół do realizacji praktyk przez studentów zdobywających wiedzę w zakresie wykonywania zawodu nauczyciela, projekty dot. uruchamiania nowego typu studiów wyższych i podyplomowych przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela
<p>Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia/ Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia</p>	<p>Projekty z zakresu opracowania i pilotażowego wdrożenia innowacyjnych programów, materiałów dydaktycznych i metod kształcenia dotyczących m.in. kształcenia w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych oraz przedsiębiorczości, a także ponadregionalne programy rozwijania kompetencji kluczowych uczniów, w szczególności w zakresie: technologii informacyjno-komunikacyjnych, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo-matematycznych.</p>
<p>Działanie 3.4 Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie/ Poddziałanie 3.4.3 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie</p>	<p>Projekty mające na celu opracowanie narzędzi diagnostycznych i materiałów metodycznych wspomagających proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów, publikacja specjalistycznego biuletynu dla uczniów i doradców zawodowych, a także opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach dla nauczycieli kształcenia zawodowego.</p>
<p>Działanie 4.1 Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy/ Poddziałanie 4.1.1 Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni</p>	<ul style="list-style-type: none"> Projekty mogą polegać na poprawie oferty dydaktycznej szkolnictwa wyższego, dostosowania jej do rynku pracy i gospodarki opartej na wiedzy oraz rozszerzeniu oferty edukacyjnej uczelni o zajęcia fakultatywne, w postaci programów wyrównawczych dla studentów z zakresu matematyki i fizyki. projekty przewidujące opracowywanie programów i materiałów dydaktycznych oraz wdrożenie programów kształcenia, z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość) a także współpracę uczelni z pracodawcami Można również realizować projekty mające na celu lepsze przygotowanie absolwentów do wejścia na rynek pracy, m.in. poprzez wsparcie akademickich biur karier projekty mogą obejmować doskonalenie kompetencji dydaktycznych kadry j w zakresie zarządzania uczelnią. Organizowanie dla kadry dydaktycznej uczelni staży i szkoleń w wiodących zagranicznych i krajowych ośrodkach akademickich i naukowo-badawczych przydatnych w prowadzeniu pracy dydaktycznej (w tym staży dla doktorantów i staży postdoktorskich) oraz oferowanie stypendiów dla doktorantów.
<p>Działanie 4.1 Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz</p>	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie atrakcyjności kształcenia na kierunkach technicznych, matematycznych i przyrodniczych (w tym m.in.: tworzenie programów stypendialnych dla studentów kierunków

<p>zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy/ Poddziałanie 4.1.2 Zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy</p>	<p>zamawianych; tworzenie i wdrażanie programów wyrównawczych adresowanych do studentów pierwszego roku kierunków technicznych, matematycznych i przyrodniczych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wdrażanie nowych lub zmienionych programów; • inne formy działalności dydaktycznej określane przez uczelnię podnoszące atrakcyjność kształcenia na kierunkach technicznych, matematycznych i przyrodniczych).
<p>Działanie 4.2 Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości roli nauki w rozwoju gospodarczym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekty dotyczące podnoszenia umiejętności pracowników systemu B+R w zakresie zarządzania badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi oraz komercjalizacji rezultatów prac badawczych; • projekty dotyczące podnoszenia świadomości pracowników systemu B+R w zakresie wagi i zasad badań naukowych i prac rozwojowych dla gospodarki, a także potrzeb sektora nauki i gospodarki w tym zakresie oraz przedsięwzięcia upowszechniające osiągnięcia nauki polskiej i światowej w procesie kształcenia wyższego.
<p>Działanie 5.2 Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej/ Poddziałanie 5.2.1 Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekty ukierunkowane na poprawę obsługi obywatela i modernizację zarządzania w administracji samorządowej; • projekty ukierunkowane na podnoszenie kompetencji kadr; • projekty obejmujące wzmocnienie zdolności regulacyjnych i analitycznych.
<p>Działanie 5.2 Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej/ Poddziałanie 5.2.3 Podnoszenie kompetencji kadr służb publicznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekty obejmujące badania i oceny potrzeb szkoleniowych służb publicznych; • szkolenia ogólne i specjalistyczne dla służb publicznych; • pomoc doradczą szkolenia dla kadr służb publicznych w zakresie etyki i unikania konfliktu interesów; ; • wzmocnienie potencjału samorządowych kolegiów odwoławczych wzmocnienie potencjału regionalnych izb obrachunkowych; • wzmocnianie narzędzi nadzorczych.
<p>Działanie 5.4 Rozwój potencjału trzeciego sektora/ Poddziałanie 5.4.2 Rozwój dialogu obywatelskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wypracowanie, upowszechnianie i wdrażanie standardów działania trzeciego sektora zapewniających wysoką jakość realizacji zadań publicznych oraz uzgadniania polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną; • tworzenie regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomagania organizacji pozarządowych oraz wsparcie działalności nowo utworzonych oraz już istniejących centrów doradczo-szkoleniowych dla organizacji pozarządowych; • tworzenie i wspieranie porozumień (sieci) organizacji pozarządowych o charakterze terytorialnym oraz branżowym; • tworzenie i wdrażanie programów z zakresu poradnictwa prawnego i obywatelskiego; • tworzenie i wdrażanie programów z zakresu społecznego nadzoru nad funkcjonowaniem administracji publicznej; • upowszechnianie standardów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi.
<p>Działanie 5.5 Rozwój dialogu społecznego/ Poddziałanie 5.5.2 Wzmocnienie uczestników dialogu społecznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • studia, analizy, ekspertyzy dotyczące dialogu społecznego, jego kondycji, perspektyw i barier w rozwoju oraz potrzeb uczestników dialogu; • dotowanie udziału partnerów społecznych w pracach europejskich struktur dialogu społecznego oraz tworzenie i wdrażanie programów ukierunkowanych na rozwój przedmiotowego dialogu; • tworzenie i wdrażanie programów rozwoju organizacji ukierunkowanych na poprawę efektywności procesów zarządczych i komunikacyjnych, usprawnieniu funkcjonowania systemów informacyjnych; • tworzenie i wdrażanie programów podnoszących kwalifikacje eksperckie oraz wspieraniu współpracy między organizacjami partnerów społecznych na poziomie terytorialnym i branżowym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Wszelkich informacji szczegółowych na temat planowanych naborów, aktualnych alokacji konkursów, szkoleń i usług doradczych w ramach POKL w Komponentie Centralnym udzielają instytucje bezpośrednio zaangażowane we wdrażanie programu:

Priorytet	Instytucja Pośrednicząca	Instytucja Pośrednicząca II Stopnia
Zatrudnienie i integracja społeczna	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Wdrażania EFS ul. Tamka 3, 00-349 Warszawa, adres korespondencyjny: ul. Nowogrodzka 1/3/5 00-513 Warszawa Telefon do centrali: 022 661-10-00 www.kapitalludzki.gov.pl	Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich ul. Tamka 3 00-349 Warszawa Tel: 022 237-00-00 www.crzl.gov.pl
		Władza Wdrażająca Programy Europejskie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji ul. Rakowiecka 2a 02-517 Warszawa Tel. 022 542-84-00, 022 542-84-01 www.wwpe.gov.pl
Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Wdrażania EFS ul. Tamka 3, 00-349 Warszawa, adres korespondencyjny: ul. Nowogrodzka 1/3/5 00-513 Warszawa Telefon do centrali: 022 661-10-00 www.kapitalludzki.gov.pl	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości ul. Pańska 81/83 00-834 Warszawa Tel:022 432-80-80, 432-71-25 www.parp.gov.pl
		Ministerstwo Zdrowia - Departament Funduszy Strukturalnych i Programów Pomocowych ul. Stawki 2 00-193 Warszawa Budynek INTRACO, piętro 17 Tel. 022 860-68-91; 0022 860-69-00 www.mz.gov.pl
Wysoka jakość systemu oświaty	Ministerstwo Edukacji Narodowej, Departament Funduszy Strukturalnych Al. Szucha 25 00-918 Warszawa Tel. 022 347-48-81 www.men.gov.pl	brak
Szkolnictwo wyższe i nauka	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departament Wdrożeń i Innowacji ul. Nowogrodzka 62 c, 02-002 Warszawa Tel: 022 50-17-904 www.mnisw.gov.pl	brak
Dobre rządzenie	BRAK IP Koordynacja zapewniona przez Departament Zarządzania EFS w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Departament Administracji Publicznej ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa Tel:(0-22) 661-88-69 www.mswia.gov.pl
		Ministerstwo Pracy i Polityki

		<p>Spółecznej, Departament Wdrażania EFS ul. Tamka 3, 00-349 Warszawa, adres korespondencyjny:</p> <p>ul. Nowogrodzka 1/3/5 00-513 Warszawa</p> <p>Telefon do centrali: 022 661-10-00 www.kapitalludzki.gov.pl</p>
		<p>Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Biuro Dyrektora Generalnego Al. Ujazdowskie 1/3 00-583 Warszawa 022 694-70-16, 022 694-62-04 www.kprm.gov.pl</p>

Komponent Regionalny:

W ramach komponentu regionalnego (Województwo Małopolskie) organizacje pozarządowe uprawnione są do aplikowania o środki na następujące typy przedsięwzięć:

Działanie/Poddziałanie	Przykładowe rodzaje projektów
<p>Działanie 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie/Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy</p>	<p>Projekty skierowane do osób pozostających bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 kolejnych miesięcy w ciągu ostatnich dwóch lat, kobiet, osób młodych do 25. roku życia, osób niepełnosprawnych, osób po 45. roku życia oraz osób pozostających bez zatrudnienia zamieszkujących w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich i mieszkańców miast do 25 tys., które zamierzają podjąć zatrudnienie w zawodach niezwiązanych z produkcją roślinną i/lub zwierzęcą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia; • organizacja warsztatów oraz szkoleń z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy i nabywania kompetencji oraz wsparcie psychologiczno-doradcze dla chcących powrócić na rynek pracy; • programy aktywizacji zawodowej obejmujące pośrednictwo pracy i/lub poradnictwo zawodowe, staże, praktyki zawodowe, szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych lub subsydiowanie zatrudnienia; • upowszechnianie i promocja alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia i metod organizacji pracy; • podnoszenie mobilności osób pozostających bez zatrudnienia; • organizacja kampanii promocyjnych i akcji informacyjnych mających na celu zachęcenie pracodawców do zatrudnienia osób z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy; • opracowanie i rozpowszechnianie informacji o ofertach pracy, możliwościach udziału w szkoleniach i stażach oraz innych oferowanych usługach i instrumentach aktywizacji zawodowej; • szkolenia i specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji rynku pracy działających na terenie regionu (z wyłączeniem Publicznych Służb Zatrudnienia), powiązane ze specyfiką zadań

	<p>realizowanych przez te instytucje na regionalnym rynku pracy oraz rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz dotyczących sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy, w tym m.in. tworzenie regionalnych obserwatoriów rynku pracy; • monitoring migracji zarobkowych na terenie regionu.
<p>Działanie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia</p>	<p>Projekty skierowane do osób fizycznych zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności, w tym w szczególności: osób pozostających bez zatrudnienia przez co najmniej kolejnych 12 miesięcy w ciągu ostatnich dwóch lat; kobiet; osób do 25. roku życia; osób niepełnosprawnych; osób po 45. roku życia oraz osób zamieszkujących na obszarach wiejskich, w gminach wiejskich, miejsko-wiejskich i miejskich oraz mieszkańców miast do 25 tys. mieszkańców zamierzających podjąć zatrudnienie w obszarach niezwiązanych z produkcją roślinną i/lub zwierzęcą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty obejmujące wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą (w tym na założenie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej) poprzez zastosowanie następujących instrumentów: doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej; • przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości, do wysokości stanowiącej równowartość 40 tys. zł (lub 20 tys. zł na osobę w przypadku spółdzielni lub spółdzielni socjalnej); • wsparcie pomostowe w okresie od sześciu do 12 miesięcy od dnia zarejestrowania działalności gospodarczej • upowszechnianie dobrych praktyk z zakresu rozwoju przedsiębiorczości.
<p>Działanie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich</p>	<p>Projekty skierowane do mieszkańców gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miast do 25 tys. mieszkańców, społeczności lokalnych i podmiotów aktywnie działające na obszarach wiejskich na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców tych obszarów.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, do poprawy zdolności do zatrudnienia oraz do rozwoju usług aktywizacyjnych, polegających na wsparciu lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych, promujących aktywizację zawodową na poziomie lokalnym oraz obejmujących rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.
<p>Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej/ Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekty na rzecz integracji społeczno-zawodowej, które przewidują wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej (w tym: centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej). • organizacja kursów i szkoleń umożliwiających nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji kompetencji zawodowych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; • staże, zatrudnienie subsydiowane; • zajęcia reintegracji zawodowej i społecznej; • poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne lub zawodowe, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej;

	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej; • rozwój usług społecznych przewyższających indywidualne bariery w integracji społecznej, • tworzenie działalności środowiskowych instytucji aktywizujących osoby niepełnosprawne, w tym zaburzone psychicznie. • promocja i wsparcie wolontariatu w zakresie integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; • wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży, połączonych z realizacją działań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej; • organizowanie akcji i kampanii promocyjno-informacyjnych, m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania aktywnych postaw oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie regionalnym i lokalnym oraz prowadzenie, • publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie.
<p>Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej/ Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie finansowe funkcjonowania instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej, świadczących usługi prawne, finansowe, marketingowe; • doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej; • usługi wspierające rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz ekonomii społecznej oraz na działania mające na celu promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej.
<p>Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji</p>	<p>Projekty skierowane do mieszkańców gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miast do 25 tys.</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekty przyczyniające się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich; wspierających inicjatywy lokalne o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym (np. w formie szkoleń, spotkań, seminariów), mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich; obejmujących rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.
<p>Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie/ Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw</p>	<p>Projekty skierowane do przedsiębiorców i ich pracowników oraz pracujących osób dorosłych (powyżej 18. roku życia, z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) uczestniczących w szkoleniach i kursach poza godzinami pracy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ogólne i specjalistyczne szkolenia oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw; doradztwo dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, • szkolenia, kursy i doradztwo zawodowe skierowane do dorosłych osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji i umiejętności, w szczególności dla osób zatrudnionych o niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacjach.

<p>Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie/ Poddziałanie 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie</p>	<p>Projekty kierowane są do osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn niezależnych od pracowników, zatrudnionych u pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • programy typu outplacement, w tym m.in.: szkoleń i poradnictwa zawodowego i psychologicznego, pomocy w zmianie miejsca pracy pomocy w znalezieniu nowej pracy, udzielenie wsparcia osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą poprzez zastosowanie co najmniej jednego z określonych instrumentów; • projekty obejmujące: podnoszenie świadomości pracowników i kadr zarządzających modernizowanych firm w zakresie możliwości i potrzeby realizacji projektów wspierających procesy zmian poprzez szkolenia i doradztwo; • szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu; • szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców wspomagające proces zmiany profilu działalności przedsiębiorstwa; • pomoc w tworzeniu partnerstw lokalnych z udziałem m.in.: przedsiębiorstw, organizacji pracodawców, itp., mających na celu opracowanie i wdrażanie strategii przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie lokalnym i wojewódzkim; • przeprowadzanie badań i analiz dotyczących trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych zachodzących w regionie oraz formułowania właściwych mechanizmów zaradczych.
<p>Działanie 8.2 Transfer wiedzy/ Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw</p>	<p>Projekty skierowane do przedsiębiorców, pracowników przedsiębiorstw, uczelni, jednostek naukowych i naukowo-badawczych, ich pracowników, doktorantów, absolwentów (w okresie dwunastu miesięcy od daty ukończenia studiów) i studentów.</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja staży i szkoleń praktycznych dla pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych, a pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych) w przedsiębiorstwach, a także tymczasowe zatrudnienie w małych i średnich przedsiębiorstwach wysoko wykwalifikowanego personelu; • promocja idei przedsiębiorczości akademickiej służącej komercjalizacji wiedzy i umiejętności zespołu działającego na uczelni lub w przemyśle; • szkolenia i doradztwo dla pracowników uczelni i jednostek naukowych, doktorantów, studentów i absolwentów uczelni zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą typu <i>spin off</i> lub <i>spin out</i>. • wsparcie tworzenia i rozwoju sieci współpracy i wymiany informacji między naukowcami a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii na poziomie regionalnym i lokalnym; • stypendia naukowe dla doktorantów kształcących się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa.
<p>Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty/ Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej</p>	<p>Projekty kierowane do dzieci w wieku przedszkolnym (trzy – pięć lat) i ich rodziców.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie przedszkoli (w tym również uruchamianie innych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej;

	<ul style="list-style-type: none"> wsparcie istniejących przedszkoli, przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym np. za pomocą przedłużenia pracy przedszkoli, uruchomienia dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienia personelu. opracowanie i realizacja kampanii informacyjnych promujących edukację przedszkolną.
<p>Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych</p> <p>świadczonych w systemie oświaty/ Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych</p>	<p>Projekty kierowane do szkół i placówek oświatowych realizujących kształcenie ogólne i ich organy prowadzące; uczniów i wychowanków szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne oraz osób, które przedwcześnie opuściły system oświaty.</p> <ul style="list-style-type: none"> wdrażanie programów rozwojowych szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne, ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia.; wdrażanie programów skierowane do dzieci i młodzieży, które znajdują się poza systemem szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, umożliwiające ukończenie danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki; wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniających się do poprawy jakości nauczania.
<p>Działanie 9.2 Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego</p>	<p>Projekty skierowane do uczniów i słuchaczy szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe (z wyłączeniem osób dorosłych), szkoły i placówki (instytucje i kadra pedagogiczna) prowadzące kształcenie zawodowe (z wyłączeniem szkół dla dorosłych), partnerzy społeczno-gospodarczy oraz pracodawcy.</p> <ul style="list-style-type: none"> diagnozowanie potrzeb edukacyjnych w obszarze szkolnictwa zawodowego, wdrażanie programów rozwojowych szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe programy rozwojowe mogą obejmować w szczególności: dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia; doradztwo i opiekę pedagogiczno-psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa; dodatkowe zajęcia (pozaekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych; efektywne programy doradztwa edukacyjno-zawodowego; modernizacja oferty kształcenia zawodowego i dostosowanie jej do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy; współpraca szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami i instytucjami rynku pracy służącą podnoszeniu kwalifikacji zawodowych; wyposażanie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w nowoczesne materiały dydaktyczne; wdrażanie nowych, innowacyjnych form nauczania; wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową
<p>Działanie 9.3 Upowszechnienie formalnego</p>	<p>Projekty skierowane do osób w wieku 25 – 64 lata (oraz osób nieuczących się w wieku 18 – 24 lata) zgłaszających z własnej inicjatywy chęć kształcenia ustawicznego w formach</p>

<p>kształcenia ustawicznego</p>	<p>szkolnych; placówki kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego prowadzące formalne kształcenie ustawiczne, partnerów społeczno-gospodarczych oraz pracodawców.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kampanie informacyjne w zakresie formalnego kształcenia ustawicznego, w tym w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy; • kształcenie w formach szkolnych osób dorosłych, z własnej inicjatywy zainteresowanych uzupełnieniem lub podwyższeniem swojego wykształcenia i kwalifikacji ogólnych i zawodowych; • programy formalnego potwierdzania kwalifikacji zdobytych w sposób pozaformalny i nieformalny. • usługi doradcze dla osób dorosłych, z własnej inicjatywy zainteresowanych kształceniem formalnym w zakresie wyboru kierunku i formy kształcenia formalnego w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy, • wsparcie dla placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego w zakresie kształcenia formalnego.
<p>Działanie 9.4 Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty</p>	<p>Projekty kierowane do nauczycieli i pracowników dydaktycznych szkół i placówek oświatowych, instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kadry administracyjnej i zarządzającej oświatą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja studiów podyplomowych, kursów kwalifikacyjnych i doskonalących oraz innych form podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli; • studiów podyplomowych, kursów, szkoleń oraz innych form podwyższania kwalifikacji pracowników placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, a także studiów wyższych dla nauczycieli zainteresowanych podwyższeniem lub uzupełnieniem posiadanego wykształcenia. • studia podyplomowe i kursy doskonalące dla nauczycieli i pracowników administracji oświatowej w zakresie organizacji, zarządzania, finansowania oraz monitoringu działalności oświatowej, jak również zakładające realizację programów przekwalifikowania nauczycieli szkolnych, w związku ze zmieniającą się sytuacją demograficzną w kierunku kształcenia ustawicznego.
<p>Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich</p>	<p>Projekty skierowane do mieszkańców gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miast do 25 tys. mieszkańców; społeczności lokalnych aktywnie działających na obszarach wiejskich na rzecz rozwoju edukacji na terenach wiejskich i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów oraz podmiotów działających na obszarach wiejskich na rzecz przeciwdziałania ich marginalizacji i zapewnienia im odpowiedniego rozwoju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwoju usług edukacyjnych na tych obszarach oraz polegających na tworzeniu i wspieraniu działalności inicjatyw ukierunkowanych na pobudzenie świadomości środowisk lokalnych i ich zaangażowania w działania na rzecz rozwoju edukacji na terenach wiejskich i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców tych obszarów. • działania informacyjno-promocyjne, szkoleniowe i doradcze podnoszące świadomość mieszkańców w zakresie korzyści płynących z kształcenia i szkolenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Szczegółowe warunki przygotowania dokumentacji aplikacyjnej określa Instytucja Organizująca Konkurs w regulaminie konkursu i ogłoszeniu. Wniosek o dofinansowanie projektu należy złożyć w instytucji wskazanej w ogłoszeniu o konkursie w wersji papierowej i elektronicznej (tożsamej z wersją papierową).

W kompetencji regionalnym w Małopolsce **Instytucją Pośredniczącą POKL** jest **Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego**.

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

Departament Polityki Regionalnej

ul. Basztowa 22

31-156 Kraków

adres do korespondencji:

ul. Raclawicka 56

30-017 Kraków

tel.: 12 29 90 900

fax: 12 29 90 926

e-mail: pokl@malopolska.mw.gov.pl, pokapitalludzki@umwm.pl

Rolę Instytucji Pośredniczącej II Stopnia pełni **Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie**.

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Pl. Na Stawach 1, pok. 110

30-107 Kraków

tel.: 12 424 07 37

fax: 12 422 97 85

e-mail: efs@wup-krakow.pl

www.wup-krakow.pl

Wszelkich informacji szczegółowych na temat planowanych naborów, aktualnych alokacji konkursów, szkoleń i usług doradczych w ramach POKL (szczególnie w zakresie komponentu regionalnego) udzielają Punkty Informacyjne EFS zorganizowane przez Wojewódzki Urząd pracy w Krakowie. Punkty zlokalizowane są w trzech największych ośrodkach miejskich regionu:

Punkt Informacyjny EFS w Krakowie

plac Na Stawach 1, I piętro, pokój 101

30-107 Kraków

tel.: 012 42 40 737, 012 42 40 702

fax: 012 619 84 32

e-mail: efs@wup-krakow.pl

Punkt Informacyjny EFS w Tarnowie

al. Solidarności 5-9, I piętro, p. 103

33-100 Tarnów

tel.: 014 62 69 543

e-mail: efs.tarnow@wup-krakow.pl

Punkt Informacyjny EFS w Nowym Sączu

ul. Węgierska 146, II piętro

33-300 Nowy Sącz

tel.: 018 44 29 490, wew. 22

e-mail: ns.efs@wup-krakow.pl

W procedurze aplikowania o środki bardzo pomocne dla potencjalnych beneficjentów mogą być również Regionalne Ośrodki Europejskiego Funduszu Społecznego (w skrócie: ROEFS) funkcjonujące od 2005 r. w ramach sieci ROEFS. W chwili obecnej realizowana jest piąta edycja sieci, obejmująca pięćdziesiąt ośrodków działających we wszystkich większych miastach w Polsce.

Ośrodki służą rozwojowi gospodarczemu poprzez różnorodne działania społeczne w tym pomoc w budowaniu partnerstw. Systematycznie wspierają beneficjentów w przygotowywaniu wysokiej, jakości, odpowiadających na potrzeby społeczne projektów, które mogą być sfinansowane ze środków EFS. Ośrodki wspierają beneficjentów między innymi poprzez realizację szkoleń, organizowanie doradztwa oraz szerokiej informacji. Ponadto ośrodki bazują na wnikliwej diagnozie środowiska lokalnego, w którym funkcjonują, gromadzą informacje o specyficznych potrzebach regionu. Informacje takie są szczególnie przydatne przy ostatecznym opracowywaniu projektów. W Województwie Małopolskim działają cztery Regionalne Ośrodki EFS usytuowane w największych ośrodkach miejskich regionu: w Krakowie, Nowym Sączu, Tarnowie i Oświęcimiu. Konsultanci Regionalnego Ośrodka EFS są również bardzo pomocni w poszukiwaniach możliwości dofinansowania projektów z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz prowadzą konsultacje w trakcie tworzenia aplikacji. Działanie ośrodków zostało określone obszarowo (w podziale na powiaty). Planując konsultację z Ośrodkiem należy w pierwszej kolejności odnaleźć odpowiedni ośrodek właściwy miejscowo.

Pomocy dla mieszkańców i organizacji z powiatów: bocheńskiego, brzeskiego, dąbrowskiego, tarnowskiego, miasta Tarnowa udziela:

ROEFS w Tarnowie

Fundacja im. Hetmana Jana Tarnowskiego

ul. Wałowa 2, I piętro

33-100 Tarnów

Tel: 014 6556985, 014 6556896

Fax: 014 655 69 85

e-mail: roefstarnow@gmail.com

Pomocy dla mieszkańców i organizacji z powiatów: gorlickiego, limanowskiego, nowosądeckiego, miasta Nowy Sącz udziela:

ROEFS w Nowym Sączu

Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych i Oświatowych CUMULUS

ul. Nawojowska 4, III piętro

33-300 Nowy Sącz
tel./fax: (18) 442 01 99
info_nowysacz@roefs.pl

Pomocy dla mieszkańców i organizacji z powiatów: krakowskiego, miechowskiego, myślenickiego, nowotarskiego, proszowickiego, tatrzańskiego, wielickiego, miasta Kraków udziela:

ROEFS w Krakowie

FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji w Krakowie
ul. Szlak 73a
31-153 Kraków
tel./fax: 012 633 13 06
e-mail: info_krakow@roefs.pl

Pomoc dla mieszkańców i organizacji z powiatów: chrzanowskiego, olkuskiego, oświęcimskiego, suskiego, wadowickiego udziela:

ROEFS w Oświęcimiu

Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
w partnerstwie z Centrum Biznesu Małopolski Zachodniej Sp. z o.o
ul. Unii Europejskiej 10
32-600 Oświęcim
tel.: 33 876 28 12
fax: 33 876 28 15
e-mail: info_oswiecim@roefs.pl

W celu uzyskania podstawowych informacji na temat aplikowania o środki w ramach POKL można zwrócić się również do Punktów Informacyjnych Centrum Informacyjnego Fundusze Europejskie w Małopolsce (dane kontaktowe zostały podane w rozdziale dotyczącym MRPO).

6. Ogólnopolskie, sektorowe Programy Operacyjne

Organizacje pozarządowe znajdują się również w katalogu beneficjentów ogólnopolskich programów sektorowych tj. **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko** oraz **Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka**. W ramach pierwszego z wymienionych realizuje się duże inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska, transportu, energetyki, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia oraz szkolnictwa wyższego. Wszystkie działania mają sprzyjać osiągnięciu celu, którym jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury przy równoczesnej ochronie środowiska i naturalnych zasobów. Drugi z wyżej wymienionych programów jest skierowany przede wszystkim do przedsiębiorców, którzy zamierzają realizować innowacyjne projekty, związane z badaniami i rozwojem, promowaniem nowoczesnych technologii, inwestycjami o priorytetowym znaczeniu dla gospodarki lub wdrażaniem i stosowaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Program ma służyć głównie rozwojowi polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa.

Organizacjom pozarządowym, zwłaszcza tym mniejszym trudno samodzielnie aplikować o środki w ramach tych Programów, głównie ze względu na brak odpowiedniego potencjału kadrowego i finansowego (w większości działań minimalna wartość projektu to 400 tys. zł), jak również konieczności prowadzenia działalności gospodarczej. Możliwe jest jednak aplikowanie o środki w partnerstwie z innymi instytucjami. Ograniczenia wywołuje również sam katalog beneficjentów, który co prawda dopuszcza aplikowanie organizacji pozarządowych, ale muszą być to organizacje konkretnego rodzaju. W przypadku POIG będą to np. instytucje otoczenia biznesu. Bardziej prawdopodobne jest uczestnictwo organizacji pozarządowych w roli partnera. Z uwagi na fakt, iż możliwość korzystania ze środków obu programów przez organizacje pozarządowe jest raczej teoretyczna, niż praktyczna pominięto szczegółową analizę priorytetów pod kątem możliwości pozyskania wsparcia.

Szczegółowe informacje dla wszystkich zainteresowanych można uzyskać śledząc oficjalne serwisy internetowe Programów:

www.pois.gov.pl

www.poig.gov.pl

Odnaleźć w nich można wszelkie aktualności, dokumenty programowe oraz informacje dotyczące planowanych konkursów.

Innym programem ogólnopolskim, w którym teoretycznie możliwe jest wsparcie dla organizacji pozarządowych jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Program, składa się z 4 priorytetów, z których dwa dostępne są dla organizacji pozarządowych w sposób bezpośredni, natomiast w pozostałych mogą one uczestniczyć, np. jako realizatorzy podprojektów lub nie są wprost umieszczane na liście potencjalnych beneficjentów. Kwalifikowanie do objęcia wsparciem zależy w takich przypadkach głównie od profilu działalności i obszaru oddziaływania konkretnego podmiotu. Katalog potencjalnych

wnioskodawców jest bardzo mocno ograniczony, ponieważ dotyczy głównie organizacji o specjalistycznym charakterze działania. Na dofinansowanie mogą liczyć te organizacje, które działają na terenach wiejskich, w szczególności Lokalne Grupy Działania realizujące dzięki środkom unijnym Lokalne Strategie Rozwoju.

Aktualne informacje na temat Programu można pozyskać korzystając z oficjalnych serwisów instytucji zaangażowanych we wdrażanie PROW:

www.minrol.gov.pl

www.arimr.gov.pl

7. Fundusze dostępne na poziomie unijnym

Fundusze dostępne na poziomie unijnym to takie, które zarządzane są bezpośrednio przez Komisję Europejską. Instytucje w krajach członkowskich jedynie pełnią funkcje pomocnicze w procesie wdrażania tych programów i inicjatyw. Ze środków dostępnych na poziomie unijnym mogą korzystać zarówno wnioskodawcy z państw członkowskich, jak również spoza UE (w zależności od warunków konkretnego programu). Programy te służą realizacji polityki UE w różnych obszarach m.in. edukacji, ochrony zdrowia, kultury, mediów. Potencjalnie Beneficjentami większości programów mogą być organizacje pozarządowe. Jednak po fundusze unijne na szczeblu centralnym nie jest zbyt łatwo sięgać, choćby z powodu bariery językowej, gdyż większość wzorów dokumentów aplikacyjnych nie jest tłumaczonych na język polski, a cały przebieg procedury aplikacyjnej wymaga od beneficjenta biegłej znajomości języka angielskiego lub francuskiego. Warto jednak zapoznać się z wybranymi programami dostępnymi na szczeblu centralnym.

Szczegółowe informacje o wszystkich programach na szczeblu unijnym można pozyskać za pośrednictwem Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej pod adresem: <http://eur-lex.europa.eu>.

Dziennik jest głównym źródłem treści zamieszczanych w bazie EUR-Lex, jest publikowany rano, po każdym dniu roboczym.

Szczegóły dotyczące konkretnych programów pozyskać można na stronach internetowych instytucji zaangażowanych w ich wdrażanie, właściwych dla konkretnego programu. Ich dane kontaktowe można pozyskać bez trudu za pośrednictwem wyszukiwarki internetowej.

Oto niektóre programy dostępne na szczeblu unijnym, najbardziej interesujące z punktu widzenia organizacji pozarządowych:

- **PROGRAM ERASMUS MUNDUS** - program współpracy i mobilności w zakresie szkolnictwa wyższego mający na celu poprawę jakości w europejskim szkolnictwie wyższym; finansuje działania mające na celu rozszerzenie i poprawę perspektyw kariery studentów; promowanie Unii Europejskiej jako światowego centrum doskonałości w kształceniu oraz wspieranie współpracy międzynarodowej z krajami trzecimi.
- **PROGRAM KULTURA** - (do wsparcia kwalifikują się wszystkie organizacje działające w sferze kultury z wyjątkiem sektora audiowizualnego) Program dąży do wzmocnienia przestrzeni kulturowej Europejczyków, opartej na wspólnym dziedzictwie kulturowym, poprzez rozwój wspólnych przedsięwzięć organizatorów działań kulturalnych z krajów uczestniczących w programie. Ma się również przyczynić do budowania wśród mieszkańców poczucia obywatelstwa europejskiego.
- **PROGRAM EUROPA DLA OBYWATELI** - tworzenie możliwości współpracy i uczestnictwa w budowaniu coraz bliższej, demokratycznej i otwartej na świat Europy,

zjednoczonej w swojej różnorodności kulturowej i przez nią wzbogacanej, co pomoże rozwijać obywatelstwo UE.

- **WSPÓLNOTOWY PROGRAM NA RZECZ ZATRUDNIENIE I SOLIDARNOŚCI SPOŁECZNEJ PROGRESS-** służy finansowemu wsparciu wdrażania celów Unii Europejskiej w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych.
- **INSTRUMENT LIFE+** - finansuje przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska.
- **INSTRUMENT FINANSOWY OCHRONY LUDNOŚCI-** Głównym celem jest w tym przypadku wzmocnienie współpracy między Unią Europejską i państwami członkowskimi w zakresie interwencji wspierających ochronę ludności w przypadku wystąpienia poważnej sytuacji nadzwyczajnej lub jej bezpośredniej groźby.
- **PROGRAM RAMOWY SOLIDARNOŚĆ I ZARZĄDZANIE PRZEPŁYWAMI MIGRACYJNYMI** - Ogólnym celem Funduszu jest wspieranie działań podejmowanych przez państwa członkowskie mających na celu umożliwienie obywatelom państw trzecich, wywodzącym się z różnych środowisk gospodarczych, społecznych, kulturowych, religijnych, językowych i etnicznych, spełnienia warunków uzyskania prawa pobytu i ułatwienie ich integracji ze społeczeństwami europejskimi.

8. Fundusze zagraniczne

8.1 Fundusz Wyszehradzki

Fundusz Wyszehradzki został powołany do życia w 2000 r. z inicjatywy Grupy Wyszehradzkiej. Obejmuje swoim zasięgiem kraje należące do Grupy tj. Polskę, Czechy, Węgry i Słowację. Siedzibą Funduszu jest Bratysława. Dla ułatwienia komunikacji pomiędzy potencjalnymi beneficjentami krajów mogących korzystać z Funduszu ustalono za oficjalny język angielski. Właśnie w tym języku dostępne są wszystkie dokumenty programowe oraz serwis internetowy Funduszu dostępny pod adresem: www.visegradfund.org.

W ciągu jedenastu lat swojego istnienia w okresie od 2000r. do 2010r. Fundusz przyznał w sumie ok. 3000 grantów i prawie 1000 stypendiów. Pomoc ma charakter cykliczny, co roku dostępne są nowe pule środków.

Główne cele pomocy są całkowicie zbieżne z celami Grupy Wyszehradzkiej. Po tym jak Grupa straciła swoje znaczenie polityczne (po przystąpieniu wszystkich zrzeszonych Państw do Unii Europejskiej) działalność zarówno Grupy jak i powołanego przez nią Funduszu nabrała charakteru społeczno-kulturalno-edukacyjnego.

Na wsparcie liczyć mogą przede wszystkim projekty z zakresu kultury, edukacji, turystyki, promocji a także inicjatywy transgraniczne, służące integracji uczestników Grupy. Szczególnie cenione są projekty wprost odnoszące się do współpracy pomiędzy krajami Grupy. Na pomoc w ramach Funduszu mogą liczyć przede wszystkim organizacje pozarządowe, ale także inne instytucje społeczne, edukacyjne, samorządy, jednostki naukowe itp. Pomoc udzielana jest w różnych formach m.in. grantów (małych i standardowych), stypendiów, grantów dla wyższych uczelni.

Do organizacji pozarządowych skierowane są głównie granty małe (small grants) i standardowe (standard grants). W ramach grantu beneficjent może otrzymać aktualnie zwrot 70% kosztów kwalifikowanych. Wypłata wsparcia dokonywana jest w transzach. Dla projektów realizowanych w ramach grantu wymagane jest prowadzenie osobnej strony internetowej, stałe informowanie mediów o postępach w projekcie oraz upublicznienie i systematyczne aktualizowanie kalendarza wydarzeń. Wniosek aplikacyjny opracowuje się z pomocą generatora działającego w trybie on-line. Wydruk wersji ostatecznej dostarcza się do Biura Funduszu pocztą lub osobiście, najpóźniej w ostatnim dniu naboru.

Poniższa tabela przedstawia podstawowe informacje właściwe dla poszczególnych typów grantów:

	Granty małe (small grants)	Granty standardowe (standard grants)
Maksymalny czas trwania projektu	6 miesięcy	12 miesięcy
Maksymalna wartość	Do 5000€	Od 5001€
Tryb aplikowania	Możliwość składania aplikacji 4 razy w roku (do 1 marca, 1	Możliwość składania aplikacji 2 razy w roku (do 15 marca,

	czerwca, 1września, 1 grudnia)	15 września)
--	-----------------------------------	--------------

Kontakt:

Kráľovské údolie 8, 811 02 Bratislava
Slovak Republic
Tel.: +421 259 203 811, –802

8.2 Szwajcarsko-Polski Program Współpracy – Grant Blokowy dla Organizacji Pozarządowych

Grant Blokowy dla Organizacji Pozarządowych jest częścią Szwajcarsko Polskiego Programu Współpracy (SPPW). Jest to instrument finansowy powstały na mocy umowy bilateralnej pomiędzy Polską, a Szwajcarią. Stanowi on część większego programu finansowego wspierającego kraje, które wraz z Polską przystąpiły do Unii Europejskiej. Ogólnym celem jest w tym przypadku niwelowanie różnic pomiędzy tymi krajami, a rozwiniętymi państwami Europy Zachodniej. Całość wsparcia pochodzi ze Szwajcarii. Stanowi ono swoistą rekompensatę dla Wspólnoty za udział Szwajcarii w wolnym rynku europejskim, pomimo iż jest ona państwem neutralnym. Konstrukcja Programu oraz procedury wdrażania są zbliżone do wdrażanego wcześniej Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Doświadczenia wyniesione z realizowania projektów w ramach tego programu mogą okazać się bardzo cenne w przypadku aplikowania o środki w ramach SPPW.

Operatorem Grantu Blokowego jest Firma ECORYS (wyłoniona w procedurze konkursowej) działająca w Partnerstwie ze Stowarzyszeniem Gmin RP Euroregion Bałtyk.

Szczegółowe informacje dotyczące Grantu i działalności Operatora dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym pod adresem: www.swissgrant.pl.

W ramach Grantu funkcjonują 2 priorytety: Fundusz dla Organizacji Pozarządowych oraz Fundusz Partnerski.

Fundusz dla Organizacji Pozarządowych

Jak sama nazwa wskazuje jest to instrument skierowany specjalnie do partnerów społecznych. Na wstępie warto podkreślić, że przed potencjalnymi wnioskodawcami postawiono kilka warunków, które muszą spełnić aby otrzymać dotację. Beneficjentem może zostać podmiot, który funkcjonuje min. od 12 miesięcy, posiada osobowość prawną i jest zarejestrowany na terenie Polski (przykładowo nie może pozostawać Beneficjentem stowarzyszenie zwykłe). Bardzo mile widziane jest w tym przypadku działanie w partnerstwie. Partner może być podmiotem działającym na terenie Polski, innych krajów UE i nie musi spełniać wszystkich warunków, jakie obowiązują głównego beneficjenta. Inne ciekawe obostrzenie dotyczy ilości złożonych do oceny wniosków. Wnioskodawca może złożyć maksymalnie dwa wnioski w ramach danego naboru (również występując jako partner).

Jako główny cel pomocy ustalono działania na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. Przygotowywane projekty winny dotyczyć jednego z trzech obszarów tematycznych: Edukacja obywatelska (wszelkiego rodzaju działania mające na celu podniesienie świadomości społecznej, edukację obywatelską itp.), działania kontrolne (działania mające na celu obywatelski monitoring polityki, administracji publicznej, promowanie działań antykorupcyjnych itp.), partycypacja w polityce publicznej (upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie partycypacji politycznej i obywatelskiej, promowanie udziału w konsultacjach społecznych itp.). Na wsparcie w ramach Funduszu przewidziano w sumie 16,7 mln CHF. Całość środków rozdzielno na 3 edycje naborów, które przeprowadzane będą od 2011 do 2013 r. Wnioskodawcy mogą liczyć na wsparcie na poziomie maks. 90% kosztów kwalifikowanych.

Dopuszcza się przygotowanie projektów w dwóch formach: projektów małych i dużych (dla obu typów obowiązują osobne nabory). Szczegółowe informacje dotyczące projektów przedstawia poniższa tabela:

	Projekty małe	Projekty duże
Wartość projektów	10 000CHF – 60 000CHF	10 000CHF- 250 000CHF
Czas trwania projektów	Maks. 12 miesięcy (nie dłuższy niż do 30 września 2014 r.)	Bez ograniczeń (nie dłuższy niż do 30 września 2014 r.)
Warunki dodatkowe	Suma przychodów organizacji w ostatnim okresie obrotowym nie przekracza 50 000 PLN	

Fundusz Partnerski

Głównym celem Funduszu jest wspieranie i rozwój wzajemnej, partnerskiej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami w Polsce i Szwajcarii.

W ramach partnerstw o dofinansowanie mogą ubiegać się m.in. organizacje pozarządowe, muszą jednak spełnić warunki opisane powyżej (właściwe również dla I priorytetu). Dodatkowo konieczne jest posiadanie min. jednego partnera w Szwajcarii (funkcjonującego min. 12 miesięcy).

Projekty w ramach Funduszu dotyczą trzech głównych obszarów tematycznych: tworzenie partnerstw w zakresie działalności społecznej, rozwój partnerstw poprzez wspieranie wzajemnej wymiany doświadczeń, a także tworzenie sieci współpracy z polskimi organizacjami pozarządowymi w celu zwiększenia ich partycypacji i decyzyjności w kwestiach społecznych. Wszystkie zadania muszą mieć charakter nie inwestycyjny oraz nie mogą generować dochodu.

Budżet całkowity Funduszu to 1,8 mln CHF. Środki zostały rozdzielone na dwa nabory przeprowadzane w latach 2011 - 2012. Szczegółowy harmonogram dostępny jest w serwisie internetowym Grantu blokowego.

W ramach Funduszu przewidziano realizację jednego typu projektów, których wartość musi oscylować w granicach 10 000CHF-250 000CHF.

Należy podkreślić, że Operator Grantu blokowego przewidział szereg możliwości pomocy potencjalnym wnioskodawcom w zakresie poszerzania wiedzy na temat przygotowania projektów i aplikowania o wsparcie. Dla beneficjentów organizowane są cykliczne szkolenia i konsultacje osobiste (w siedzibie operatora i partnera) oraz telefoniczne. Każdy zainteresowany może w ten sposób uzyskać szczegółowe i rzetelne informacje.

Kontakt:

ECORYS Polska Spółka z o.o.

Łucka 2/4/6

00-845 Warszawa

Konsultacje telefoniczne: +48 22 339 45 45

Adres e-mail dla zainteresowanych I Priorytetem: sfngo@ecorys.pl

Adres e-mail dla zainteresowanych I Priorytetem: sfp@ecorys.pl

9. Fundusze krajowe – publiczne

Wsparcie dla organizacji pozarządowych jest udzielane nie tylko ze źródeł zagranicznych. Istnieje bardzo wiele instrumentów, funduszy i instytucji, które udzielają grantów ze środków publicznych pochodzących ze źródeł wewnętrznych. Środki rozdysponowują zarówno jednostki państwowe, jak i samorządowe. Konkursy na wykonywanie wielu zadań publicznych ogłaszają również bezpośrednio ministerstwa. Warto, obserwować działalność ministerstw, których obszar działania jest zbieżny z profilem działalności danej organizacji. Konkursy dotacyjne ogłaszane są również przez instytucje państwowe takie jak np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Warunki naborów określone są każdorazowo w regulaminach, a późniejsze wykonanie powierzonych zadań realizowane jest w oparciu o zawierane umowy. Aktualnych informacji na temat tego typu inicjatyw można szukać m.in. w portalu: www.ngo.pl w zakładce fundusze dla organizacji. Najlepiej jednak na bieżąco śledzić strony internetowe poszczególnych instytucji.

9.1 Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

Fundusz Inicjatyw Obywatelskich został powołany w celu zwiększenia udziału i aktywności organizacji pozarządowych, ale również kościelnych prowadzących działalność pożytku publicznego. Kluczowe znaczenie ma w tym przypadku również działanie na rzecz rozwoju wolontariatu.

Fundusz w całości finansowany jest ze środków krajowych pochodzących z rezerwy celowej budżetu państwa. Działa pod egidą Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej. Wsparcie Funduszu kierowane jest przede wszystkim do małych organizacji, które często nie mogą korzystać ze wsparcia unijnego lub innych środków zagranicznych ze względu na kryteria formalne, dostępowe, którym nie mogą sprostać ze względu na niewielkie możliwości lub krótką historię działalności. Beneficjentom sprzyjają dość jasne i klarowne procedury oraz powszechna dostępność do informacji m.in. dzięki serwisowi internetowemu: www.pozYTEK.gov.pl, ale również organizowanych w wielu miastach polski spotkaniom informacyjnym.

Program realizowany jest w rocznych edycjach. Wnioski składa się zazwyczaj w pierwszym kwartale danego roku (w ramach konkursu). Warto podkreślić, że do chwili obecnej beneficjenci tylko z Województwa Małopolskiego zrealizowali w ramach Funduszu 313 projektów na łączną kwotę ponad 20 mln zł.

Wnioski do Funduszu można składać w ramach 4 Priorytetów: Aktywni, świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne; Sprawne organizacje pozarządowe w dobrym państwie; Integracja i aktywizacja społeczna. Zabezpieczenie społeczne; Rozwój przedsiębiorczości społecznej.

Typy projektów dostępne w ramach wyżej wskazanych priorytetów są niezwykle różnorodne i dotyczą niemal wszystkich aspektów rozwoju działalności społecznej i działania na rzecz poprawy sytuacji organizacji pozarządowych w działalności publicznej. Zakres wsparcia

jest tak szeroki, że każda organizacja znajdzie z pewnością coś, co będzie zbieżne z jej działalnością (realizacja projektów zgodnych z działalnością statutową projektodawcy jest z resztą warunkiem koniecznym do uzyskania grantu).

Projekty, realizowane mogą być w trybie rocznym lub dwuletnim. Projekty roczne muszą zakończyć się do końca roku kalendarzowego, w którym złożono aplikację, dwuletnie – do końca roku następnego po złożeniu wniosku. Poziom dofinansowania to od 80% do 90%.

Poniższa tabela wskazuje jakim zasadom podlegają poszczególne typy projektów:

	Projekty jednoroczne	Projekty dwuletnie
Wartość projektów	10 000-300 000 PLN	20 000-300 000 PLN (min. 10 tys. w każdym roku realizacji)
Wkład własny dla projektów od 10 000 do 39 999 PLN	Min. 10% w formie rzeczowej lub pieniężnej	
Wkład własny dla projektów od 40 000 do 149 999 PLN	Min. 10% w formie pieniężnej	
Wkład własny dla projektów od 150 000 do 300 000 PLN	Min. 20 % w formie pieniężnej	

Co roku publikowane są szczegółowe zasady przyznawania dotacji na dany rok kalendarzowy. Aktualnie trwają konsultacje zasad na 2012 r. zostaną one przyjęte i podane do publicznej wiadomości jeszcze pod koniec bieżącego roku. Prawdopodobnie wtedy również zostanie ustalony termin składania wniosków. W serwisie internetowym Funduszu można również bez trudu znaleźć aktualne wzory dokumentów niezbędnych do złożenia aplikacji. Sam wniosek przygotowuje się w oparciu o generator działający w trybie on-line.

Kontakt:

Instytucja Zarządzająca PO FIO
Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej
ul. Żurawia 4a
tel.: (+48 22) 693 47 59
fax.: (+48 22) 693 46 60
00-503 Warszawa

Instytucja Wdrażająca PO FIO
Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich
Seksja ds. FIO w Wydziale Zadań Zleconych
ul. Kopernika 36/40
00-924 Warszawa
tel. 0-22 551 55 74

9.2 Samorządy jako partnerzy organizacji pozarządowych

Jednostki samorządu terytorialnego wszystkich trzech szczebli (gmina, powiat, województwo) są naturalnymi partnerami organizacji pozarządowych funkcjonujących na ich terenie. Stała współpraca pomiędzy tymi instytucjami wpływa bardzo pozytywnie na rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz partycypacji obywateli w życiu społecznym i politycznym. Bardzo często to właśnie samorządy stanowią podstawowe źródło wsparcia dla organizacji pozarządowych, również w aspekcie finansowym. Obowiązek współpracy na samorządy nakłada Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku i wolontariacie. Zgodnie z zapisami ustawy samorządy zobowiązane są do przygotowania rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. To właśnie w nich zawarte są podstawowe założenia współpracy, warunki udzielania dotacji celowych oraz obszary tematyczne w ramach których realizuje się wspólne przedsięwzięcia lub zleca wykonywanie określonych zadań publicznych. Wiele samorządów decyduje się na konstruowanie wieloletnich programów współpracy, które pomagają w wyznaczaniu długoletniej strategii i kształtowaniu stałych wzorców współpracy. Takie strategiczne podejście najczęściej owocuje trwałą i skuteczną współpracą, która oprócz spraw bieżących realizuje również cele długofalowe. Współpraca pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi może dotyczyć wzajemnej promocji, pomocy w inicjowaniu i rozwijaniu partnerstw, informacji, wspólnych inicjatyw społecznych, może wreszcie przybierać wymiar finansowy.

Jednostki samorządu terytorialnego określają w rocznych programach katalog zadań publicznych, które w danym roku kalendarzowym zlecają do wykonania organizacjom pozarządowym udzielając im jednocześnie na ten cel dotacji celowej. Ponadto istnieje również możliwość wspierania realizacji zadań publicznych wykonywanych przez organizacje pozarządowe. Zadania zlecane i wspierane dotyczą najczęściej takich obszarów jak kultura (organizacja imprez kulturalnych), działalność charytatywna (organizacja akcji charytatywnych), promocja zdrowia, edukacja, kultura fizyczna (organizacja imprez sportowych), turystyka, działalność społeczna itp. Organizacje pozarządowe zobowiązane są z kolei do realizacji powierzonego im zadania na zasadach określonych szczegółowo w umowie zawartej z samorządem. Wybór podmiotów, którym zleca się zadania i granty następuje w trybie konkursowym. Plan konkursów znajduje się również w rocznym planie współpracy. Samorząd każdorazowo określa zasady konkursu oraz terminy składania wniosków i rozstrzygnięcia. Dla uzyskania aktualnych informacji należy na bieżąco śledzić strony internetowe samorządów. Niektóre z nich, tak jak Gmina Miejska Kraków, w ramach swoich stron internetowych prowadzą serwisy informacyjne dla organizacji pozarządowych, gdzie nie tylko można uzyskać informacje o odpowiednich działaniach, ale również innych możliwościach uzyskania wsparcia.

10. Prywatne źródła finansowania organizacji pozarządowych

Katalog źródeł finansowania przedsięwzięć realizowanych przez organizacje pozarządowe zamykają fundusze prywatne. W Polsce istnieje cały szereg instytucji nienależących do sektora finansów publicznych, które udzielają wsparcia w postaci grantów. Instytucje grantodawcze to w przeważającej większości fundacje i stowarzyszenia, ale należą do nich również firmy prywatne. Rosnące zainteresowanie biznesu wspieraniem działań organizacji non-profit świadczy o docenianiu ich działalności przez sektor prywatny. Coraz częściej firmy prywatne dostrzegają możliwość własnego rozwoju i podniesienia prestiżu poprzez podejmowanie działań w sferze społecznej. Takie działanie jest szczególnie charakterystyczne dla dużych przedsiębiorstw i koncernów międzynarodowych, które dysponują odpowiednim kapitałem. Przykładem może być Grupa AXA znana z działalności w branży ubezpieczeniowej. Jest ona organizatorem programu społecznego „Wspieramy Mamy”. W ramach programu Grupa udziela wsparcia organizacjom pozarządowym, które działają na rzecz poprawy sytuacji matek w Polsce. W ramach procedury konkursowej wybiera się najlepsze projekty, które przyczyniają się do postawionych przez Grupę celów. Obecnie trwa piąta edycja Programu.

Zdecydowanie częściej jednak instytucje grantodawcze to również organizacje pozarządowe. W przeważającej większości to organizacje rozwinięte, o ugruntowanej pozycji. Dla osiągnięcia założonych celów postanawiają wspierać inne organizacje, które będą działały na rzecz wspólnego dobra. Najczęściej na wsparcie mogą liczyć mniejsze inicjatywy, o zasięgu lokalnym, czy regionalnym. Wiąże się to przede wszystkim z ograniczonymi zasobami i stosunkowo niskimi limitami środków. Zdarza się jednak, że ze źródeł prywatnych wspierane są również długofalowe projekty lub programy strategiczne. Dla transparentności podziału środków najczęściej granty przyznawane są w formie konkursowej. Każdy darczyńca określa własne zasady konkursu, kryteria oceny i terminy składania aplikacji. Tematyka konkursów jest zazwyczaj zbieżna z profilem działalności danej organizacji. Niestety poszukiwanie informacji na temat aktualnie prowadzonych konkursów jest dość trudna i żmudna, ponieważ ogranicza się do regularnego odwiedzania stron internetowych organizacji, które udzielają grantów. Poszukiwania utrudnia fakt, że nie wszystkie inicjatywy mają charakter cykliczny, często organizowane są jednorazowe lub nieregularne akcje. Warto, więc stworzyć dla własnych potrzeb bazę stron internetowych instytucji grantodawczych, których profil działalności jest zbieżny z celami danej organizacji. Regularne wizyty na tych stronach będą jedynym w pełni aktualnym źródłem informacji. Duża część organizacji udzielających grantów pozostaje członkami Forum Darczyńców. Odwiedziny w serwisie internetowym: www.forumdarczyncow.pl może pomóc w odnalezieniu instytucji udzielającej wsparcia w interesującej nas dziedzinie. Do najpopularniejszych instytucji grantodawczych należą m.in.:

- Fundacja im. Stefana Batorego - działa na rzecz demokratyzacji życia publicznego, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, udziela grantów w ramach kilku prowadzonych przez siebie programów. Kontakt: www.batory.org.pl;

- Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży – zajmuje się problematyką pomocy dzieciom w wielu różnych aspektach, również wyrównywania szans. Kontakt: www.pcyf.org.pl;
- Fundacja Płatnerstwo dla Środowiska – działa na rzecz rozwoju partnerstw, wspólnego działania na rzecz rozwoju społecznego, a także upowszechniana sprawdzonych wzorców w tym zakresie. Kontakt: www.epce.org.pl;
- Fundacja Wspomagania Wsi – prowadzi działania na rzecz wszechstronnego rozwoju wsi i małych miejscowości zarówno w aspekcie infrastrukturalnym jak i wyrównywania szans. Kontakt: www.fww.org.pl.

11. Źródła

Niniejsze opracowanie przygotowano na podstawie aktualnych informacji pochodzących z serwisów internetowych programów pomocowych, a także instytucji wspierających działalność organizacji pozarządowych:

1. www.funduszeuropejskie.gov.pl
2. www.mrr.gov.pl
3. www.fundusze.malopolska.gov.pl
4. www.mcp.malopolska.pl
5. www.efs.gov.pl
6. www.kapitlludzki.gov.pl
7. www.wwpe.gov.pl
8. www.parp.gov.pl
9. www.crzl.gov.pl
10. www.wup-krakow.pl
11. www.pois.gov.pl
12. www.poig.gov.pl
13. www.minrol.gov.pl
14. www.arimr.gov.pl
15. www.plsk.eu
16. www.eur-lex.europa.eu
17. www.visegradfund.org
18. www.swissgrant.pl
19. www.pozytek.gov.pl
20. www.ngo.pl
21. www.forumdarczyncow.pl
22. www.batory.org.pl
23. www.pcyf.org.pl
24. www.epce.org.pl

25. www.fww.org.pl